

HARJOITTELUN OHJAAJIEN OHJAUSTAIDOT

Mielenterveys- ja päihdehoitotyön opiskelijoiden kokemuksia

Antti Kiiveri

Opinnäytetyö
Maaliskuu 2012
Hoitotyön koulutusohjelma
Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto
Tampereen ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto

KIIVERI, ANTTI

HARJOITTELUN OHJAAJIEN OHJAUSTAIDOT

Mielenterveys- ja päihdehoitotyön opiskelijoiden kokemuksia

Opinnäytetyö 43 s, liitteet 9 s.
Maaliskuu 2012

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää mielenterveys- ja päihdehoitotyön opiskelijoiden kokemuksia syventävän vaiheen käytännön harjoitteluiden ohjaajien ohjaustaidoista. Tavoitteena oli selvittää mitkä ohjaustaidot opiskelijat kokivat tärkeäksi ja olivatko nämä taidot toteutuneet harjoittelussa. Opinnäytetyössä käytettiin soveltaen Eliisa Kukkolan alkuperäistutkimusta.

Opinnäytetyössä käytettiin kvantitatiivisen sekä kvalitatiivisen menetelmän yhdistelmää. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin strukturoitua kyselylomaketta. Vastaukset kerättiin erään oppitunnin yhteydessä. Vastauksia saatiin 15 kappaletta. Opinnäytetyön teoreettisena lähtökohtana olivat mielenterveys- ja päihdehoitotyö, hoitotyön ohjatun harjoittelun oppimisympäristö ja ohjaajan ohjaustaidot.

Tuloksien mukaan Kukkolan alkuperäistutkimuksen ohjaajien ohjaustaitoja mittaava mittari on hyvin suunniteltu. Opiskelijat kokivat ohjaustaitoalueita mittaavat kysymykset tärkeiksi. Ohjaussuhteen luominen koettiin tärkeimmäksi osa-alueeksi ohjauksessa ohjaajan ammattitaidon lisäksi. Ohjaajat olivat toteuttaneet ohjaustaitoja erittäin hyvin. Tulokset ovat yhdensuuntaisia teoreettisissa lähtökodissa käsiteltyjen tutkimusten kanssa.

Tämän opinnäytetyön mittarin testaaminen laajemmalla aineistolla toisi luotettavampia tuloksia mittarin toimivuudesta. Myös Kukkolan ehdotuksen mukaan mittaria voisi testata niin, että opiskelijat arvioisivat ohjaajiensa ohjaustaitojen tasoa.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Nursing and Health Care
Option of Nursing

KIIVERI, ANTTI:

Mentors' Mentoring Skills – Experiences of Students Specialising in Mental and Substance Abuse Health Care

Bachelor's thesis 43 pages, appendices 9 pages
March 2012

The purpose of this study was to clarify students' experiences of student mentors' mentoring skills in clinical practical training periods. The participating students were specialising in mental and substance abuse health care. The aim was to find out the importance of mentors' mentoring skills and how well they had succeeded in mentoring in clinical practical training. This thesis was mainly based on Eliisa Kukkola's previous study.

A combination of quantitative and qualitative research methods were used in this thesis. The theoretical section of this thesis discusses mental and substance abuse health care, clinical learning environment, and nurse mentors' mentoring skills.

The results were similar with the studies covered in the theoretical part. The importance of mentors' professionalism and the creation of a preceptorship relationship were greatly valued by students. In the clinical practical training, the mentors had succeeded in applying all mentoring skills. The questions in Kukkola's study were constructed well by from the students' point of view in order to determine important mentoring skills.

A suggestion for future studies could be to use this questionnaire with larger material. In addition, according to Kukkola, the questionnaire could be used to evaluate mentors' mentoring skills in clinical practical training.

Key words: mental and substance abuse health care, student mentors, mentoring skills, clinical practical training.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TARKOITUS, ONGELMAT JA TAVOITE	8
3	MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEHOITOTYÖ.....	9
4	HOITOTYÖN OHJATUN HARJOITTELUN OPPIMISYMPÄRISTÖ	10
	4.1 Hoitotyön ohjattu harjoittelu.....	10
	4.2 Ohjaus	11
	4.3 Ohjaajan merkitys ja rooli ohjatun harjoittelun oppimisympäristössä	11
5	OHJAAJAN OHJAUSTAITOT	12
	5.1 Ohjaajan ammattitaito.....	12
	5.2 Ohjaussuhteen luominen.....	12
	5.3 Ohjauksen yksilöllinen suunnittelu.....	13
	5.4 Ohjauksen toteuttaminen	13
	5.5 Teorian yhdistäminen käytäntöön.....	14
	5.6 Arviointi.....	14
6	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	15
	6.1 Aineiston analyysi menetelmät.....	15
	6.2 Mittari	15
	6.3 Aineiston keruu.....	17
	6.4 Aineiston analysointi	17
7	TULOKSET	19
	7.1 Ammattitaito	19
	7.2 Ohjaussuhteen luominen.....	20
	7.3 Ohjauksen suunnittelu.....	22
	7.4 Ohjaussuhteen toteuttaminen	25
	7.5 Teorian yhdistäminen käytäntöön.....	27
	7.6 Arviointi.....	29
	7.7 Yhteenvedo ohjaajan ohjaustaitojen tärkeydestä ja toteutuvuudesta käytännön harjoittelussa	31
	7.8 Opiskelijoiden tärkeiksi kokemat asiat ohjaajan ohjauksessa.....	32
8	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	34
	8.1 Eettisyys ja luotettavuus	34
	8.2 Pohdinta	37

8.3 Kehittämisen- ja jatkotutkimus ehdotukset	39
LÄHTEET.....	40
LIITTEET	44
Liite 1. Kyselylomake	44
Liite 2. Opinnäytetyössä käytetyt tutkimukset ja opinnäytetyöt	48
Liite 3. Opiskelijoiden kokemuksia mihin ohjaajan tulisi kiinnittää ohjauksessaan erityistä huomiota.....	51

1 JOHDANTO

Mielenterveys- ja päihdehoitotyön sairaanhoitajiksi opiskelevat kokevat käytännön harjoittelun ohjaajien työskentelyn seuraamisen tärkeäksi osaksi heidän ammattiin kasvussa. Opiskelijoissa herää halu työskennellä samalla lailla kuin heidän ohjaajansa, mikäli nämä työskentelevät opiskelijan hyvän hoitamisen näkemyksien mukaisesti. Toisaalta ristiriidat näkemyksissä herättävät kritiikkiä. Valtaosa opiskelijoista kokee oman ohjaajansa keskeiseksi ihanteelliseksi roolimalliksi (Linnainmaa 2006, 87-88).

Sairaanhoitajaopiskelijan ohjaaja hyötyy henkilökohtaisesti ohjaamissuhteesta sen raskaudesta huolimatta. Ohjaussuhde tuo tyydytystä ohjaajalle opiskelijan auttamisesta kehittymään, edistää ohjaajan ohjaustaitoja kuten opettamista, arviointia ja palautteen antamista, ohjaaja oppii reflektiivisesti ohjaussuhteesta sekä ohjaaminen edistää työuraa (Deborah & Clark 2011).

Kukkolan (2008) tekemän tutkimuksen mukaan kirurgisella vuodeosastolla, sisätautiosastolla, ensiapupoliklinikalla, naistentautien osastolla sekä leikkaussalissa työskentelevät sairaanhoitajat ja kättilöt kokivat opiskelijan ohjaustaitonsa hyviksi sekä näkivät itsensä hyvinä roolimalleina. Tässä opinnäytetyössä käytetään soveltaen Kukkolan (2008) alkuperäistutkimusta.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää valmistuvien mielenterveys- ja päihdehoitotyön sairaanhoitajaopiskelijoiden kokemuksia suuntaavan vaiheen harjoitteluiden ohjaajien ohjaustaidoista. Lähes jokainen sairaanhoitaja tulee ohjaamaan työuransa aikana opiskelevia, tulevia sairaanhoitajakollegoitaan. Ei ole pelkästään tärkeätä tuntea omat ohjaustaitotasonsa, vaan ehkä jopa tärkeämpää tietää mitä opiskelijat odottavat ohjaajien ohjaukselta.

Opinnäytetyöni tavoitteena on antaa tietoa mielenterveys- ja päihdehoitotyön opiskelijoiden tärkeiksi kokemista ohjaajan ohjaustaidoista. Itse koen, että minulla on velvollisuus tulevassa työssäni opastaa parhaani mukaan tulevia sairaanhoitajakollegoita ammattiin. Onnistuakseni tässä mahdollisimman hyvin, täytyy minun tietää mitä opiskelijat toivovat ohjaukseltani.

Aihe koskettaa käytännössä jokaista hoitotyöyksikköä; kaikkialla toteutetaan opiskelijaohjausta. Opiskelijoiden palautteita harjoitteluista sekä ohjauksesta ei kuitenkaan kerätä kaikkialla systemaattisesta, mikä olisi ensiarvoisen tärkeätä, jotta tätä toimintaa voidaan kehittää jo pelkästään yksikkötasolla. Tämä asia oli vitaali aiheenvalinnalle ja kiinnostukselleni. Haluan olla tulevassa työssäni kehittämässä yksikölle ja kenties organisaatiotasolle toimivia opiskelijapalautemittareita sekä ohjauksen koulutusta. Parempaa opiskelijaohjausta saavat opiskelijat ovat myös valmiimpia työelämään sekä toteuttavat ohjaajat itse opiskelijoita paremmin, kun ovat saaneet itse myönteistä ohjausta.

2 TARKOITUS, ONGELMAT JA TAVOITE

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää 2012 kevätlukukaudella valmistuvien mielenterveys- ja päihdehoitotyöhön suuntautuneiden sairaanhoitajaopiskelijoiden kokemuksia syventävän vaiheen harjoittelupaikkojen ohjaajien ohjaustaidoista.

Opinnäytetyön ongelmat

- Mitkä ohjaustaidolliset asiat opiskelijat kokevat tärkeäksi mielenterveys- ja päihdehoitotyön käytännön harjoittelun ohjaajien ohjaustaidoissa?
- Onko Kukkolan (2008) alkuperäistutkimuksen ohjaustaitoja mittaava mittari toimiva mielenterveys- ja päihdehoitotyön opiskelijoiden mielestä?
- Missä määrin ohjaajat toteuttavat harjoittelussa ohjaustaitojen osa-alueita?

Opinnäytetyön tavoitteena on kerätä tietoa mihin asioihin mielenterveys- ja päihdehoitotyön opiskelijat toivovat ohjaajien kiinnostävän erityisesti huomioita ohjatussa harjoittelussa syventävän vaiheen opinnoissa.

3 MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEHOITOTYÖ

”Nykyään mielenterveys käsitetään tavallisimmin sekä voimavaraksi, että ihmisen ja ympäristön vuorovaikutukseen liittyväksi kehitysprosessiksi, jossa koettu psyykkinen hyvinvointi vaihtelee ajan ja elämäntilanteiden myötä. Mielenterveyteen ja sen rakentumiseen vaikuttavat niin ympäristötekijät kuin fyysiset ja perinnölliset tekijät” (Saarelainen, Stengård & Vuori-Kemilä 2001, 13, 38).

”Päihteillä tarkoitetaan kemiallisia aineita tai yhdisteitä tai luonnontuotteita, joita käytetään päihtymis-, piristys- tai huumaustarkoituksessa.” (Saarelainen, Stengård & Vuori-Kemilä 2001, 13, 38). Päihdehoitotyön tarkoituksena on ehkäistä päihteiden käyttöä ja niistä aiheutuvia haittoja sekä korjata niitä että edistää terveyttä. Sairaanhoidajan toimenkuvaan kuuluu monenlaisia rooleja. Sairaanhoidaja toteuttaa päihdehoitotyötä useassa eri terveyden- ja sosiaalihuollon toimipisteissä (Havio, Inkinen & Partanen 2008, 11).

”Mielenterveystyöllä tarkoitetaan yksilön psyykkisen hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja persoonallisuuden kasvun edistämistä sekä mielisairauksien ja muiden mielenterveydenhäiriöiden ehkäisemistä, parantamista ja lievittämistä. Mielenterveystyöhön kuuluu myös väestön elinolosuhteiden kehittäminen siten, että elinolosuhteet ehkäisevät ennalta mielenterveydenhäiriöiden syntyä, edistävät mielenterveystyötä ja tukevat mielenterveyspalvelujen järjestämistä. Mielenterveysshoitotyö on osa mielenterveystyötä. Mielenterveysshoitotyö edellyttää sairaanhoidajan substanssiosaamista mielenterveystyön alueelta. Mielenterveysshoitotyössä keskeistä on vuorovaikutus potilaan ja hoitajan välillä ja mielenterveysshoitotyön keskeisimmät auttamismenetelmät ovat keskustelu, kuuntelu ja havainnointi” (Sairaanhoidajaliitto 2010).

4 HOITOTYÖN OHJATUN HARJOITTELUN OPPIMISYMPÄRISTÖ

”Terveysalan opiskelijat suorittavat käytännön harjoittelun terveydenhuollon toimintayksiköissä. Tästä käytetään nimitystä ammattitaitoa edistävä ohjattu harjoittelu. Tässä käytetään jatkossa nimitystä ohjattu harjoittelu. Seuraavassa selvitetään ohjatun harjoittelun suorittamista ja tavoitteita, ohjauksen määritelmää ja tavoitteita sekä ohjaajan merkitystä ja roolia ohjatun harjoittelun oppimisympäristössä”(Kukkola 2008, 3).

4.1 Hoitotyön ohjattu harjoittelu

Lainsäädännössä määritellään sairaanhoitajakoulutuksen laajuudeksi 210 opintopistettä, 3,5 vuotta. Tästä opintomäärästä suoritetaan 75 opintopistettä ohjatussa harjoittelussa. Ohjatun harjoittelun toimintaympäristöiltä vaaditaan korkeakoulutasoista ohjausta, jotta koulutuksen tavoitteet ja sisältö toteutuvat (OPM 2006, 71).

Tampereen ammattikorkeakoulu toimii yhteistyössä opiskelijan harjoittelupaikkojen kanssa, tarkoituksena on luoda opiskelijalle edellytykset kouluttautua terveydenhuollon ammattilaiseksi. Yhteistyötasot tarjoavat opiskelijan käyttöön laadukasta ohjausta sekä harjoitteluympäristön, jossa henkilökunta toteuttaa tasokasta hoitotyötä (Roto 2010, 4).

Ohjatun harjoittelun tarkoituksena on tutustuttaa opiskelija terveydenhuollon toimintaan ja sen taustalla oleviin eettisiin ja oikeudellisiin perusteisiin. Käytännön harjoitteluissa opiskelija harjaantuu käyttämään opintojensa kehityksen kannalta relevanttien taitojen ja tietojen soveltamista käytännössä. Harjoittelupaikan tehtävänä on järjestää opintojen kannalta keskeisiä oppimismahdollisuuksia ja, että opiskelija tulee kuulluksi (Heino 2003, 3).

Käytännön harjoittelu tarjoaa edellytykset hoitotyön hoitokykyjen kehittymiseen, teorian ja työmenetelmien integrointiin, ammatilliseen vastuullisuuteen ja kehitykseen sekä feedbackin ja kritiikin saamiseen (Ruuskanen & Meretoja 2010, 49).

4.2 Ohjaus

Ohjaaminen on vaikuttavaa ja päämääräperäistä toimintaa, joka tapahtuu ohjaajan ja ohjattavan kontekstissa ja vuorovaikutteisessa ohjaussuhteessa. Ohjausta kuvaavia ominaisuuksia ovat ohjaajan ja ohjattavan konteksti, dialogi ja kanssa käyminen, ohjaussuhde ja vaikuttava ja tavoitteellinen toiminta. Ennakkoehtona ohjaukselle ovat ohjaajan ammatillinen velvollisuus, mihin kuuluu eettinen ja filosofinen miettiminen tekemästään työstä sekä ohjausvalmiudet (Kääriäinen & Kyngäs 2005, 250).

Käytännön harjoittelussa opiskelijan oppimista tukevat eri ammattiryhmät, opettaja ja opiskelijatoverit. Kaikista tärkein tuki on kuitenkin oma ohjaaja (Achren 1999, 68). ”Ohjauksen avulla hoitotyön opiskelijat oppivat tiedostamaan oman toiminnan oikeellisuutta” (Romppanen 2011, 201).

4.3 Ohjaajan merkitys ja rooli ohjatun harjoittelun oppimisympäristössä

Harjoittelujakson pituus vaikuttaa opiskelijoiden kokemuksiin oppimisympäristön opetuksellisuudesta (Warne ym, 2010). Oinosen (2000) mukaan harjoittelun ohjaus edistää opiskelijan kykyä oppia hoitotyötä ja sen käsitteellistämistä. Ohjaus edesauttaa opiskelijan yksilöllistä kasvua asiantuntijuuteen.

Käytännön harjoittelun ohjaajan toiminnan ulottuvuudet ovat merkittävässä asemassa opiskelijan hoitotyön näkemyksien muodostumisessa (Sarajärvi 2002, 100). Ohjaajan käytös ja toimintatavat vaikuttavat opiskelijan kokemukseen harjoittelusta (Papp ym 2002, 266).

Ohjaaja on luomassa palautteellaan opiskelijalle myönteistä oppimisilmapiiriä. Tällaisessa ympäristössä opiskelija omaa korkeamman opiskeluhalukkuuden, hänen itsetuntonsa vahvistuu ja ammatti-identiteetin prosessi saa tukea. Toisaalta harjoittelun huono ilmapiiri heikentää opiskelijan tahtoa työskennellä hoitotyössä. (Achren 1999, 53).

5 OHJAAJAN OHJAUSTAITOT

Kukkola (2008, 7) määritteli tutkimuksessaan ohjaajan ohjaustaidoiksi aikaisempien tutkimusten perusteella ammattitaidon, ohjaussuhteen luomisen, ohjauksen suunnittelun, ohjauksen toteuttamisen, teorian yhdistämisen käytäntöön sekä arvioinnin. Seuraavissa kappaleissa käydään läpi tarkemmin Kukkolan määrittelemiä ohjaajan ohjaustaitoja.

5.1 Ohjaajan ammattitaito

Ammattitaitoinen ohjaaja toimii hyvänä roolimallina opiskelijoille (Papp, Markkanen & Bonnsdorff 2002, 267). Havainnoimalla ohjaajan positiivisia ja negatiivisia hoitotilanteiden suoritustapoja, opiskelija pohtii niiden suhdetta omaan toimintatapaansa ja kehittää sitä (Romppanen 2011, 192). Ohjaajan pitää olla motivoitunut ohjaamiseen (Ruuskanen & Meretoja 2010, 49).

Hyvän ohjaajan luonneominaisuuksia edustaa itseluottamus, suunnitelmallisuus, ystävällisyys ja positiivisuus opiskelijaa kohtaan. Ohjaaja on pitkäjänteinen ja myötätuntoinen, nämä piirteet kuvaavat ohjaajan kykyä käsittää miten jännittävää ja pelottavaa harjoittelu voi olla opiskelijalle. Taitava ohjaaja tietää keinoja vähentää opiskelijan pelkoja, kuten kuolemaan ja sairauksiin sekä vanhuuteen liittyviä (Kääriäinen & Kyngäs 2004, 250).

5.2 Ohjaussuhteen luominen

Toimiva ohjaussuhde hoitotyön käytännön harjoittelussa on yksi ammatillisen kehityksen pääpilareista. Opiskelijat kokevat, että syvässä ohjaussuhteessa heidän tarpeisiinsa pystytään paremmin vastaamaan. Tämä tukee heidän ammatillista kehitystään sekä ammatti-identiteetin tunnistamista. Tällaisen ohjaussuhteen luominen on aikaa vievää (Warne ym, 2010).

Lähtökohtana toimivalle ohjaussuhteelle on ohjaajan omana persoonana oleminen, sekä hänen ennakkoluulottomuuteensa ja hyväksyntä erilaisuutta kohtaan. Itsestään

kertominen sekä opiskelijan kokemuksiin ja taustaan tutustuminen nähtiin ohjaussuhteen tärkeinä ominaisuuksina (Oinonen 2000, 66).

5.3 Ohjauksen yksilöllinen suunnittelu

Opiskelijat toivovat ennakkotapaamista tulevan harjoittelupaikan ohjaajan kanssa. Tapaaminen antaisi tietoa harjoittelupaikasta sekä helpottaisi opiskelijan saapumista työyhteisöön. Tapaamisessa voidaan myös suunnitella yhteisesti opiskelijan tavoitteita (Oinonen 2000, 65). Ohjaajan liialliset odotukset opiskelijan taidoista suoriutua tehtävistä haittaavat oppimista (Achren 1999, 68).

Vajaa ohjaus ja ohjaajien negatiivinen käyttäytyminen opiskelijaa kohtaan heikensivät opiskelijan itsetuntoa ja yrittämistä, oppimistavoitteiden läpikäymistä harjoittelussa, käytännössä tarvittavien keinojen ja taitojen oppimista ja ammatillista edistystä (Romppanen 2011, 192). Englannin kielellä opiskelevat kokivat Deborahin & Koskisen (2004, 31) mukaan ongelmaksi kommunikaation ja kieliongelmat, sekä tuen ja ohjauksen puutteen.

5.4 Ohjauksen toteuttaminen

Syventävissä harjoitteluissa ohjaus opiskelijan ja ohjaajan välillä painottuu hoitotyön olemuksen yhteiseen pohdintaan ja ymmärtämiseen (Oinonen 2000, 92). Ohjaajan rooli on kriittisessä roolissa, jotta opiskelijat kokevat saavansa riittävästi tukea harjoittelussa (Papp, Markkanen & Bonnsdorff 2002, 266, myös Luukka 1998, 79). Ongelmallisia tehtäviä harjoittelussa suorittava opiskelija tarvitsee ja odottaa saavansa apua ohjaajalta (Achren 1999, 67).

Ohjaajan rooli hoitotilanteissa on merkityksellinen opiskelijoille. Ohjaaja helpottaa omalla toiminnallaan opiskelijan suorituspainetta avaamalla uusia keinoja opiskelijan mieleen hoitotilanteen suorittamiseksi sekä käsittämään hänen omia ratkaisumenetelmiään (Romppanen 2011, 189-190). Onnistunut opiskelijaohjaus tuo

jatkossa työpaikalle työpaikan hakijoita opiskelijoista, jotka olivat siellä käytännön harjoittelussa (Ruuskanen & Meretoja 2010, 51).

5.5 Teorian yhdistäminen käytäntöön

Harjoittelupaikoissa hoitajat eivät välttämättä osaa perustella työskentelytapojaan. Tämä voi luoda tilanteen, jossa opiskelijan on luotava asiasta omat päättelynsä, minkä seurauksena opiskelijasta voi tulla epävarma (Achren 1999, 57). ”Ohjauksessa jaettu asiantuntijuus edistää teorian ja käytännön integrointia” (Romppanen 2011, 202). Palautekeskustelut kehittävät opiskelijoiden taitoa kytkeä käytäntö ja teoria toisiinsa (Ruuskanen & Meretoja 2010, 51).

5.6 Arviointi

Ohjaajalta saatu palaute on yksi opiskelijan oppimisen edistymisen edellytyksiä (Oinonen 2000, 85). Opiskelijat toivovat saavansa palautetta pyytämättä (Papp, Markkanen & Bonnsdorff 2002, 266). Hyvä ohjaaja antaa opiskelijalle rakentavaa palautetta (Oinonen 2000, 66). Myönteinen ja kannustava palaute nostaa opiskelijan luottamusta omiin oppimis- ja opiskelukykyihin (Käyhkö 2004, 94). Opiskelijat toivovat saavansa harjoittelussa alituista, kehittävää palautetta omasta työskentelystään (Ruuskanen & Meretoja 2010, 51).

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyö toteutettiin kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmillä. Seuraavissa kappaleissa esitellään Kukkolan (2008) alkuperäistutkimuksen aineiston analyysi mittari sekä miten sitä käytetään soveltaen tässä opinnäytetyössä. Kappaleissa esitellään myös tutkimus- ja aineisto analyysi menetelmät sekä miten aineiston keruu tehtiin.

6.1 Aineiston analyysi menetelmät

Kukkolan (2008) alkuperäistutkimuksen tapaan tässä opinnäytetyössä käytetään kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Määrällisen eli kvantitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena on selittää, kuvata, kartoittaa, vertailla ja ennustaa. Näiden avulla voidaan luoda yleispäteviä luonnollisia teorioita (Vilka 2007, 19-25). Tässä opinnäytetyössä ei pyritä yleistämään tutkittua tietoa.

Laadullinen tutkimus ei pyri tuottamaan ehdotonta totuutta tutkittavasta asiasta (Vilka 2005, 98) Ymmärtäminen on laadullisen tutkimuksen menetelmä. Tutkija tarkastelee tutkittavan asian sanattomia ulottuvuuksia eläytymällä niihin. Näitä sanattomia muotoja edustavat tutkimuskohteiden henkilökohtaiset emootiot, mietteet, motiivit ja sielullinen mieliala (Tuomi & Sarajärvi 2009, 28).

Opinnäytetyössäni selvitin avoimella kysymyksellä mielenterveys- ja päihdehoitotyön opiskelijoiden mielipiteitä mihin asioihin ohjaajien pitäisi erityisesti kiinnittää huomiota ohjauksessaan. Avoimella kysymyksellä selvitettiin myös mitkä asiat opiskelijat kokevat kuuluvaksi ohjaukseen.

6.2 Mittari

Mittarina käytetään Kukkolan (2008, 90-93) kehittämää kyselylomaketta. Lomaketta on muokattu soveltavasti vastaamaan tämän opinnäytetyön tarkoitusta. Mittarin

kysymykset luodaan tutkimuksen tavoitteiden ja tarkoitusten pohjalta. Kysymysten asettelun muodot voivat aiheuttaa vääristyneitä tuloksia tutkimuksessa jos vastaaja ajattelee kysymykset eri tavalla kuin tutkija. Tästä syystä tutkijan tulee kehittää selvät yksiselitteiset kysymykset (Aalto & Valli 2001, 100).

Kukkolan (2008, 90-93) kehittämästä kyselylomakkeesta on poistettu osa kysymyksistä, koska ne eivät vastaa opinnäytetyön tarkoitusta. Kysymykset on myös aseteltu eri kysymysmuotoihin, kuitenkin säilyttäen Kukkolan kysymyksien alkuperäissisällön, jotta ne vastaisivat alkuperäistutkimuksen mittarin tarkoitusta.

Ohjaustaitoja mittaavat kysymykset tässä opinnäytetyössä on jaoteltu seuraavasti: ammattitaito (27), ohjaussuhteen luominen (14-18), ohjauksen suunnittelu (1-5, 8-13), ohjauksen toteuttaminen (6-7, 19-23), teorian yhdistäminen käytäntöön (24-26) ja arviointi (28-31). Taulukossa A. on esitelty mukailtu versio tähän opinnäytetyöhön Kukkolan (2008) alkuperäistutkimuksen ohjaustaitojen alueista ja niitä mittaavista kysymyksistä.

TAULUKKO A. Ohjaustaitojen alueita mittaavat mittarin kysymykset

Ohjaustaitojen alueet	Mittarin kysymykset
Ammattitaito	27
Ohjaussuhteen luominen	14, 15, 16, 17, 18
Ohjauksen suunnittelu	1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13
Ohjauksen toteuttaminen	6, 7, 19, 20, 21, 22, 23
Teorian yhdistäminen käytäntöön	24, 25, 26
Arviointi	28, 29, 30, 31

Kukkolan (2008) alkuperäistutkimuksessa käytettiin ohjaustaitoja mittaavien kysymysten luokittelussa viisiportaista Likert-asteikkoa. Myös tässä opinnäytetyössä käytetään Likert-asteikkoa. Opiskelijat arvioivat ohjaustaitojen kysymysten tärkeyttä seuraavasti: 0 = en osaa sanoa, 1 = ei lainkaan tärkeää, 2 = vähän tärkeää, 3 = tärkeää, 4 = erittäin tärkeää.

Opinnäytetyössä haettiin myös opiskelijoiden kokemuksia ohjaustaitojen toteutumisesta käytännön harjoittelussa. Vastaajat arvioivat toteutumista seuraavasti K = Asia toteutui mielenterveys- ja päihdehoitotyön harjoittelussa, E = asia ei toteutunut mielenterveys- ja päihdehoitotyön harjoittelussa.

6.3 Aineiston keruu

Kyselylomake on yleisin aineiston hankkimisen menetelmä kvantitatiivisessa tutkimuksessa (Vilka 2005, 73). Menetelmässä kysymysten kaava on normitettu. Kysely on toimiva, kun tutkitaan laajaa joukkoa ja/tai kysymyksillä selvitetään yksityisiä kokemuksia ja ajatuksia. Kyselyn toteuttamisvaihe kannattaa järjestellä huolella, jotta aineiston koko ei jäisi vähäiseksi (Vilka 2007, 28).

Aineisto kerättiin erään oppitunnin yhteydessä, jotta varmistuttaisiin maksimaalisesta aineistonsaantimahdollisuudesta. Oppitunnille osallistuneet olivat kaikki mielenterveys- ja päihdehoitotyöhön suuntautuneita sairaanhoitajaopiskelijoita. Opiskelijat olivat eri vaiheissa opiskeluitaan, tästä syystä opinnäytetyön tekijä ei voinut tietää vastauksien määrää. Vastauksia saatiin 15 kappaletta.

Opinnäytetyön tekijä esitteli opinnäytetyönsä tutkimusasetelman ja tavoitteet opiskelijoille. Vastaajille painotettiin, että lomakkeeseen voi vastata **vain** henkilöt, joilla on takanaan syventävä mielenterveys- ja päihdehoitotyön harjoittelu. Vastaamisen vapaaehtoisuudesta, luottamuksellisuudesta ja tilaisuudesta kysyä lomakkeeseen liittyvistä asioista kerrottiin. Lomake sisälsi mahdollisimman yksinkertaiset vastausohjeet (Liite 1).

Tutkittavien määrää olisi voitu laajentaa niin, että vastaajina olisivat olleet myös opiskelijat joilla on kaksi syventävän vaiheen käytännön harjoittelua takana. Luovuin kuitenkin tästä, koska vastaajien kokemukset ja taitotaso olisivat olleet eri tasoilla, mikä olisi muuttanut tutkimusasetelmia ja vastauksien pohjatietotasoa.

6.4 Aineiston analysointi

Avoimen kysymyksen sisältö analysoitiin laadullisen sisällön analyysin aineistolähtöiseltä pohjalta eli induktiivisesti. Vastaukset analysoitiin Milesin ja Hubermanin (1984) luoman 3-portaisen menetelmän mukaan. Ensimmäisessä vaiheessa aineistosta muodostetaan pelkistettyjä ilmauksia aineiston ilmauksen avulla. Pelkistetyt

kohdat voidaan myös merkitä aineistosta tutkimustehtävien mukaan. Toisessa vaiheessa pelkistetyistä ilmauksista etsitään samankaltaisia ilmauksia tai eroavaisuuksia. Tämän jälkeen pelkistetyistä ilmauksista luodaan yhteinen luokka ja määritellään sille käsite. Kolmannessa vaiheessa eli abstrahoinnissa jäsennellään tutkimuksen kannalta keskeinen tieto ja fokusoidun informaation keinoilla luodaan teoreettisia käsitteitä (Tuomi & Sarajärvi 2006, 111-114).

Tässä opinnäytetyössä käytettiin vain Milesin ja Hubermanin aineiston analyysin ensimmäistä vaihetta. Avoimista vastauksista muodostettiin pelkistettyjä ilmaisuja, jotka jaettiin Kukkolan (2008) mittarin ohjaustaitoluokkiin. Aineistosta eriteltiin myös ohjaustaitoihin kuulumattomat vastaukset, joita tarkastellaan erikseen.

7 TULOKSET

Seuraavissa kappaleissa tarkastellaan ohjaustaitojen osa-alueiden tuloksia yksittäin sekä niiden toteutuvuutta harjoittelussa. Lopuksi vertailen kokonaisluokkia kummassakin ongelman asettelussa keskenään. Kysymysten toteutuvuutta käytännön harjoittelussa mittaavassa ”kyllä/ei”-asteikossa esiintyi muutama tyhjä kohta. Opinnäytetyön tekijä loi analysoidessaan tuloksia uuden luokan näitä varten. Luokan nimeksi tuli Likert-asteikossakin käytetty ”en osaa sanoa”. Viimeisessä kappaleessa tarkastelen avoimen kysymyksen tuloksia opiskelijoiden toiveista mihin ohjaajan tulisi erityisesti kiinnittää huomiota ohjauksessa.

7.1 Ammattitaito

Ammattitaitoa koskevassa kysymyksessä kaksikolmasosaa vastaajista arvioi ohjaajan roolimallina olemisen erittäin tärkeäksi, kolme (3) arvioi tärkeäksi sekä vähän tärkeäksi ja ei lainkaan tärkeäksi- kategorioissa vastauksia oli yksi (1). Taulukko 1a havainnollistaa vastauksien jakautumista.

TAULUKKO 1a. Ammattitaitoa koskevan kysymyksen tuloksien jakautuminen

Ohjaaja on hyvä roolimalli opiskelijalle (ammattitaito)				
Likert-luokat*	Frekvenssi	Prosentti	Kumulatiivinen frekvenssi	Kumulatiivinen prosentti
0	0	0	0	0
1	1	6,7	1	6,7
2	1	6,7	2	13,4
3	3	20,0	5	33,4
4	10	66,6	15	100

*0 = en osaa sanoa, 1 = ei lainkaan tärkeä, 2 = hieman tärkeä, 3 = tärkeä, 4 = erittäin tärkeä

TAULUKKO 1b. Vastausten toteutumat ammattitaitoa mittaavassa kysymyksessä

Ammattitaito	Ohjaustaitojen toteutuminen		
	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Ohjaaja on hyvä roolimalli opiskelijalle	14	1	0
Frekvenssi	14	1	0
Prosentti	93,3	6,7	0
Kumulatiivinen frekvenssi	15	1	0
Kumulatiivinen prosentti	100	6,7	0

Lähes kaikki opiskelijat kokivat, että ohjaaja oli hyvä roolimalli opiskelijalle. Vain yksi (1) vastaajista ei kokenut näin, loput neljätoista olivat tyytyväisiä ohjaajan roolimalliuteen. Taulukko 1b havainnollistaa vastauksien jakautumista.

7.2 Ohjaussuhteen luominen

Opiskelijat arvioivat ohjaussuhteen luomista koskevat kysymykset keskimääräisesti erittäin tärkeiksi. Vastauksien perusteella ne koettiin 68% erittäin tärkeäksi, 27% tärkeäksi ja 5% koettiin vähän tärkeäksi. Vastauksia ei esiintynyt luokissa ”ei lainkaan tärkeä” sekä ”en osaa sanoa”. Vastauksia joka kysymyksessä oli 15. Taulukko 2a havainnollistaa tuloksien jakautumista ohjaussuhteen luomista koskevista kysymyksistä.

TAULUKKO 2a. Vastausten jakautuminen ohjaussuhteen luomista koskevissa kysymyksissä

Ohjaussuhteen luominen	Likert- luokat*				
	0	1	2	3	4
Ohjaaja perustelee työtapojaan	0	0	1	9	5
Ohjaaja pyrkii tasavertaiseen suhteeseen	0	0	2	4	9
Ohjaaja huomioi aikaisemman kokemuksen	0	0	0	3	12
Ohjaaja järjestää aikaa keskusteluihin	0	0	1	1	13
Ohjaaja keskustelee oppimiskokemuksista	0	0	0	3	12
Frekvenssi	0	0	4	20	51
Prosentti	0	0	5	27	68
Kumulatiivinen frekvenssi	0	0	4	24	75
Kumulatiivinen prosentti	0	0	5	32	100

*0 = en osaa sanoa, 1 = ei lainkaan tärkeä, 2 = hieman tärkeä, 3 = tärkeä, 4 = erittäin tärkeä

Vastauksien perusteella ohjaajan työtapojen perustelun yhdeksän (9) viidestätoista koki tärkeäksi, viisi (5) erittäin tärkeäksi, kaksi (2) vähän tärkeäksi. Tasavertaiseen suhteeseen pyrkimisen opiskelijoista yhdeksän (9) koki erittäin tärkeäksi, neljä (4) tärkeäksi ja kaksi (2) vähän tärkeäksi. Arvioidessaan ohjaajan huomioimista opiskelijan aikaisemmasta kokemuksesta, vastaajista kaksitoista (12) arvioi sen erittäin tärkeäksi ja kolme (3) tärkeäksi. Muissa luokissa vastauksia ei ilmennyt.

Vastaajista kolmetoista (13) koki erittäin tärkeäksi, että ohjaaja järjestää aikaa keskusteluihin ja yksi (1) koki sen tärkeäksi ja toinen vähän tärkeäksi. Kaksitoista (12) koki erittäin tärkeäksi, että ohjaaja keskustelee oppimiskokemuksista ja kolme (3) koki sen tärkeäksi.

Vastaajista kolmetoista (13) koki, että ohjaaja oli perustellut työtapojaan, yksi (1) koki, ettei ollut ja yksi (1) vastaaja ei osannut sanoa. Ohjaajan tasavertaiseen suhteeseen pyrkimisen opiskelijoista arvioi toteutuneen kaksitoista (12) ja kolme (3) ei. Opiskelijoista neljätoista vastasi ”kyllä”, että ohjaaja oli huomionut opiskelijan aikaisemman kokemuksen, yksi (1) vastaaja arvioi, ettei ohjaaja ollut huomionut. Kaikki opiskelijat vastasivat ”kyllä”, että ohjaaja oli järjestänyt aikaa keskusteluihin. Vain yksi (1) opiskelija oli kokenut, että ohjaaja ei keskustellut hänen kanssaan oppimiskokemuksista, loput neljätoista (14) kokivat, että ohjaaja oli keskustellut heidän kanssaan.

Taulukko 2b. Ohjaussuhteen luomisen toteutuvuus käytännön harjoittelussa, vastausten jakautuminen

Ohjaussuhteen luominen	Ohjaustaitojen toteutuminen		
	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Ohjaaja perustelee työtapaan	13	1	1
Ohjaaja pyrkii tasavertaiseen suhteeseen	12	3	0
Ohjaaja huomioi aikaisemman kokemuksen	14	1	0
Ohjaaja järjestää aikaa keskusteluihin	15	0	0
Ohjaaja keskustelelee oppimiskokemuksista	14	1	0
Frekvenssi	68	6	1
Prosentti	90,7	8	1,3
Kumulatiivinen frekvenssi	75	7	1
Kumulatiivinen prosentti	100	8,3	1,3

Ohjaussuhteen luomista mittaavat kysymykset olivat pääasiassa koettu toteutuneeksi käytännön harjoittelussa. Vastauksista 90,7 % oli koettu toteutuneen, 8 % ei ja yksi (1) vastaaja eli 1,3 % ei osannut sanoa kantaansa. Taulukko 2b havainnollistaa vastauksia.

7.3 Ohjauksen suunnittelu

Ohjauksen suunnittelua koskevat kysymykset vastaajat arvioivat pääasiassa erittäin tärkeäksi ja tärkeäksi. 53,9% vastauksista arvioitiin erittäin tärkeäksi ja 32,2% vastauksista tärkeäksi. 8,5% kysymysten tärkeydestä arvioitiin hieman tärkeäksi ja vain 2,4% vastaajista arvioi ne ”ei lainkaan tärkeäksi”. Kysymyksessä numero 13 (Liite 1) yksi vastaaja oli jättänyt tärkeyttä arvioivan kategorian tyhjäksi, tutkija siirsi tämän ”en osaa sanoa”- kategoriaan. Lopullisista tuloksista 3% vastaajista ei osannut sanoa kantaansa. Taulukko 3a havainnollistaa tulosten jakautumista.

Ohjaajan tutustumisesta opetussuunnitelmaan koskeva kysymys koettiin vaikeimmaksi vastata. Neljä (4) viidestätoista vastauksesta sisältyi luokkaan ”en osaa sanoa”, kolme (3) vastaajaa koki sen vain hieman tärkeäksi, seitsemän (7) tärkeäksi ja yksi (1) erittäin tärkeäksi. Ohjaajan tutustumisesta opintojakson tavoitteisiin koettiin huomattavasti tärkeämmäksi: kuusi (6) vastaajaa koki sen tärkeäksi ja yhdeksän (9) erittäin tärkeäksi.

TAULUKKO 3a. Ohjauksen suunnittelua koskevien kysymysten tulosten jakautuminen

Ohjauksen suunnittelu	Likert- luokat*				
	0	1	2	3	4
Ohjaaja tutustuu opetussuunnitelmaan	4	0	3	7	1
Ohjaaja tutustuu opintojakson tavoitteisiin	0	0	0	6	9
Ohjaaja tutustuu opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin	0	0	0	2	13
Ohjaaja auttaa opiskelijaa henkilökohtaisten tavoitteiden laatimisessa	0	1	3	4	7
Ohjaaja ja opiskelija ovat yksimielisiä opiskelijan tavoitteista	0	0	0	8	7
Ohjaaja huomioi opiskelijan oppimistarpeet	0	0	0	4	11
Ohjaaja perehdyttää opiskelijan harjoittelupaikan tiloihin	0	0	1	5	9
Ohjaaja perehdyttää opiskelijan harjoittelupaikan toimintaan	0	0	0	2	13
Ohjaaja tutustuttaa opiskelijan harjoittelupaikan asiakkaisiin/potilaisiin	0	2	3	4	6
Ohjaaja auttaa opiskelijaa sopeutumaan työryhmään	0	1	2	3	9
Ohjaaja neuvoo mistä opiskelija voi hankkia omatoimisesti tietoa ongelmiin/yleisiin asioihin	1	0	2	8	4
Frekvenssi	5	4	14	53	89
Prosentti	3,0	2,4	8,5	32,2	53,9
Kumulatiivinen frekvenssi	5	9	23	76	165
Kumulatiivinen prosentti	3,0	5,4	13,9	46,1	100

* 0 = en osaa sanoa, 1 = ei lainkaan tärkeä, 2 = hieman tärkeä, 3 = tärkeä, 4 = erittäin tärkeä

Henkilökohtaiset tavoitteet vastaajat kokivat kaikista tärkeimmäksi kysymyksistä joissa ohjaaja tutustuu harjoittelun tavoitteisiin ja vaatimuksiin. Kolmetoista (13) vastaajaa koki tämän erittäin tärkeäksi ja kaksi (2) tärkeäksi. Vastauksien perusteella opiskelijat kokevat paljon tärkeämmäksi ohjaajan tutustumisen opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin kuin koulun puolesta tuleviin. Seitsemän (7) viidestätoista vastaajasta koki erittäin tärkeäksi, että ohjaaja auttaa opiskelijaa henkilökohtaisten tavoitteiden laatimisessa, neljä (4) tärkeäksi, kolme (3) vain vähän tärkeäksi ja yksi ei lainkaan tärkeäksi. Opiskelijoille on tärkeämpää, että ohjaaja tietää opiskelijan tavoitteet, kuin että tämä olisi auttamassa niiden tekemisessä. Tavoitteiden yksimielisyydestä opiskelijan ja ohjaajan välillä seitsemän (7) koki sen erittäin tärkeäksi ja kahdeksan (8) tärkeäksi.

Opiskelijan oppimistarpeiden huomioimisen arvioi vastaajista yksitoista (11) erittäin tärkeäksi ja neljä (4) tärkeäksi. Muissa luokissa ei esiintynyt vastauksia. Harjoittelupaikan tiloihin perehdyttämisen yhdeksän (9) koki erittäin tärkeäksi, viisi (5) tärkeäksi sekä yksi (1) vastaaja hieman tärkeäksi. Harjoittelu paikan toimintaan perehdyttäminen koettiin erittäin tärkeäksi, näin vastasi kolmetoista (13) sekä tärkeäksi kaksi (2).

Harjoittelupaikan asiakkaisiin/potilaisiin tutustuttamisen tärkeyden arvioinnissa esiintyi eniten hajontaa. Kuusi (6) vastaajaa arvioi sen erittäin tärkeäksi, neljä (4) tärkeäksi, kolme hieman tärkeäksi ja kaksi (2) koki ettei se ole lainkaan tärkeätä. Opiskelijan sopeutumisen työryhmään auttamisen, vastaajista yhdeksän (9) koki sen erittäin tärkeäksi, kolme (3) tärkeäksi, kaksi (2) hieman tärkeäksi ja yksi (1) vastaajista koki ettei se ole lainkaan tärkeätä ohjaajan tehtävänä. Ohjaajan neuvominen opiskelijalle, mistä tämä voi hankkia omatoimisesti tietoa ongelmiin oli neljän (4) vastaajan mielestä erittäin tärkeätä, kahdeksan (8) tärkeäksi ja kaksi (2) hieman tärkeäksi. Yksi vastauksista oli tyhjä, joka siirrettiin kategoriaan ”en osaa sanoa”.

TAULUKKO 3b. Ohjauksen suunnittelua koskevien kysymysten toteutumien, vastausten jakautuminen

Ohjauksen suunnittelu	Ohjaustaitojen toteutuminen		
	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Ohjaaja tutustuu opetussuunnitelmaan	7	5	3
Ohjaaja tutustuu opintojakson tavoitteisiin	14	1	0
Ohjaaja tutustuu opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin	15	0	0
Ohjaaja auttaa opiskelijaa henkilökohtaisten tavoitteiden laatimisessa	10	5	0
Ohjaaja ja opiskelija ovat yksimielisiä opiskelijan tavoitteista	14	1	0
Ohjaaja huomioi opiskelijan oppimistarpeet	14	1	0
Ohjaaja perehdyttää opiskelijan harjoittelupaikan tiloihin	15	0	0
Ohjaaja perehdyttää opiskelijan harjoittelupaikan toimintaan	15	0	0
Ohjaaja tutustuttaa opiskelijan harjoittelupaikan asiakkaisiin/potilaisiin	12	3	0
Ohjaaja auttaa opiskelijaa sopeutumaan työryhmään	12	3	0
Ohjaaja neuvoo mistä opiskelija voi hankkia omatoimisesti tietoa ongelmiin/yleisiin asioihin	13	2	0

Frekvenssi	141	21	3
Prosentti	85,5	12,7	1,8
Kumulatiivinen frekvenssi	165	24	3
Kumulatiivinen prosentti	100	14,5	1,8

Ohjauksen suunnittelua mittaavat kysymykset oli arvioitu hyvin toteutuneeksi. Kokonaistuloksessa vastaajista 85,5% arvioi niiden toteutuneen, 12,7% ei ja kolme (3) vastaajaa ei osannut sanoa. Eniten vastauksien jakautumista tapahtui ohjaajan opetussuunnitelmaan tutustumista mittaavassa kysymyksessä. Vastaajista seitsemän (7) arvioi sen toteutuneen, viisi (5) ei ja kolme (3) ei osannut sanoa. Myös selkeämmin vastaukset jakautuivat kahteen ryhmään kysymyksessä, jossa ohjaaja auttaa opiskelijaa henkilökohtaisten tavoitteiden laatimisessa. Kolmasosa eli viisi (5) viidestätoista arvioi, että tätä ei ollut tapahtunut ja kymmenen (10) että oli. Muissa kysymyksissä vastaukset oli selkeämmin yksimielisiä. Taulukko 3b havainnollistaa vastausten jakautumista.

7.4 Ohjaussuhteen toteuttaminen

Opiskelijat arvioivat keskimäärin ohjaussuhteen toteuttamista koskevat kysymykset todella tärkeiksi. Kokonaistilastollisesti 60% vastauksista ohjaussuhteen toteuttamiskategoriassa olivat erittäin tärkeitä, 30,5% tärkeitä, 6,7% hieman tärkeitä ja vain yksi(1) vastaus arviointiin ”ei lainkaan tärkeäksi” eli 0,9% vastauksista. En osaa sanoa- kategoriassa oli kaksi (2) vastausta, prosentuaalisesti vastausmäärästä 1,9. Taulukko 4a havainnollistaa vastauksien jakautumista kysymyksittäin sekä vastausluokkien kokonaisprosenttia kaikista vastauksista.

Vastaajista yksitoista (11) koki erittäin tärkeäksi, että ohjaaja seuraa säännöllisesti opiskelijan tavoitteiden toteutumista jakson aikana. Neljä (4) arvioi sen tärkeäksi. Muissa kategorioissa ei esiintynyt vastauksia. Ohjaajan suunnitelmallisen ohjauksen toteuttamisen arvioi kahdeksan (8) vastaajaa erittäin tärkeäksi, neljä (4) tärkeäksi ja kaksi (2) hieman tärkeäksi. Yksi (1) vastaus oli ”en osaa sanoa” kategoriassa.

Opiskelijoiden vastaukset jakautuivat tasaisesti kahden kategorian välillä kysymyksessä ”ohjaaja etsii ja ehdottaa opiskelijalle jatkuvasti oppimistilanteita”. Erittäin tärkeäksi ja tärkeäksi kysymyksen arvioi seitsemän (7) vastaajaa. Yksi (1) vastaaja oli arvioinut sen

hieman tärkeäksi. Ohjaajan kannustaminen opiskelijan omatoimisuuteen oli kahdeksan (8) vastaajan mielestä erittäin tärkeää, viiden (5) tärkeää sekä yhden (1) mielestä ei lainkaan tärkeää. Yksi (1) vastaaja ei osannut sanoa kantaansa.

TAULUKKO 4A. Ohjaussuhteen toteuttamista koskevien kysymysten tuloksien jakautuminen

Ohjaussuhteen toteuttaminen	Likert- luokat*				
	0	1	2	3	4
Ohjaaja seuraa säännöllisesti opiskelijan tavoitteiden toteutumista jakson aikana	0	0	0	4	11
Ohjaaja toteuttaa ohjausta suunnitelmallisesti	1	0	2	4	8
Ohjaaja etsii ja ehdottaa opiskelijalle jatkuvasti oppimistilanteita	0	0	1	7	7
Ohjaaja kannustaa opiskelijaa omatoimisuuteen	1	1	0	5	8
Ohjaaja keskustelee opiskelijan kanssa ennen oppimistilanteita mihin kannattaa kiinnittää huomiota	0	0	3	7	5
Ohjaaja huolehtii siitä, että opiskelijoita saa tehdä asioita taitojensa mukaan	0	0	1	2	12
Ohjaaja tekee yhteistyö opiskelijan kanssa	0	0	0	3	12
Frekvenssi	2	1	7	32	63
Prosentti	1,9	0,9	6,7	30,5	60,0
Kumulatiivinen frekvenssi	2	3	10	42	105
Kumulatiivinen prosentti	1,9	2,8	9,5	40,0	100

* 0 = en osaa sanoa, 1 = ei lainkaan tärkeä, 2 = hieman tärkeä, 3 = tärkeä, 4 = erittäin tärkeä

Viisi (5) vastaajaa koki erittäin tärkeäksi, että ohjaaja keskustelee opiskelijan kanssa ennen oppimistilanteita mihin kannattaa kiinnittää huomiota, seitsemän (7) arvioi sen tärkeäksi ja kolme (3) hieman tärkeäksi. Ohjaajan huolehtiminen siitä, että opiskelija saa tehdä asioita taitojensa mukaan arvioitiin kahdentoista (12) vastaajan mielestä erittäin tärkeäksi, kaksi (2) arvioi sen tärkeäksi ja yksi (1) hieman tärkeäksi. Ohjaussuhteen toteuttamista koskevista kysymyksistä kaikkein tärkeimmäksi arvioitiin ohjaajan yhteistyö opiskelijan kanssa. Vastaajista kaksitoista (12) arvioi sen erittäin tärkeäksi ja kolme (3) tärkeäksi. Muissa luokissa ei esiintynyt vastauksia.

Opiskelijat olivat tyytyväisiä ohjaajiensa ohjauksen toteuttamiseen. 82,9% vastauksista oli vastattu ”kyllä”-kategoriaan, loput 17,1% ”ei”- kategoriaan. Kaikista tyytyväisimpiä he olivat ohjaajan yhteistyö tekemiseen opiskelijan kanssa, vastaajista neljätoista (14)

koki sen toteutuneen ja vain yksi (1) ei. Vähiten tyytyväisiä he olivat ohjaajan suunnitelmalliseen toteuttamiseen sekä ohjaajan keskusteluun opiskelijan kanssa ennen oppimistilanteita ja siihen mihin kannattaa kiinnittää huomiota. Kummassakin kysymyksessä vastaajista neljä (4) ei kokenut ohjaajan toimineen näin, loput yksitoista taas koki. Taulukko 4b havainnollistaa vastauksien jakautumista.

TAULUKKO 4b. Ohjauksen toteuttamista koskevien kysymysten toteutuminen, vastausten jakautuminen

Ohjauksen toteuttaminen	Ohjaustaitojen toteutuminen		
	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Ohjaaja seuraa säännöllisesti opiskelijan tavoitteiden toteutumista jakson aikana	13	2	0
Ohjaaja toteuttaa ohjausta suunnitelmallisesti	11	4	0
Ohjaaja etsii ja ehdottaa opiskelijalle jatkuvasti oppimistilanteita	13	2	0
Ohjaaja kannustaa opiskelijaa omatoimisuuteen	12	3	0
Ohjaaja keskustelee opiskelijan kanssa ennen oppimistilanteita mihin kannattaa kiinnittää huomiota	11	4	0
Ohjaaja huolehtii siitä, että opiskelijoita saa tehdä asioita taitojensa mukaan	13	2	0
Ohjaaja tekee yhteistyö opiskelijan kanssa	14	1	0
Frekvenssi	87	18	0
Prosentti	82,9	17,1	0
Kumulatiivinen frekvenssi	105	18	0
Kumulatiivinen prosentti	100	17,1	0

Ohjaaja seurasi säännöllisesti opiskelijan tavoitteiden toteutumista jakson aikana sekä etsinyt ja ehdottanut opiskelijalle jatkuvasti oppimistilanteita ja kannustanut opiskelijaa omatoimisuuteen kolmentoista (13) vastaajan mielestä, kaksi (2) ei ollut kokenut tämän tapahtuneen. Omatoimisuuteen ohjaaja oli kannustanut kahdentoista (12) opiskelijan mielestä ja kolmen (3) taas ei. Taulukossa 4b vastauksien jakautuminen yksityiskohtaisesti on esitetty.

7.5 Teorian yhdistäminen käytäntöön

Teorian yhdistäminen käytäntöön nähtiin kysymysten keskiarvon perusteella tärkeäksi. 53,4% arvioi sen tärkeäksi, 31,1% erittäin tärkeäksi, 13,3% hieman tärkeäksi ja 2,2% eli yksi (1) vastaus arvioi ei lainkaan tärkeäksi. Taulukko 5a havainnollistaa vastauksien jakautumista.

Vastaajista seitsemän (7) arvioi tärkeäksi, että ohjaaja perustelee hoitotyön toimintaa teoreettisella tiedolla. Viisi (5) arvioi sen erittäin tärkeäksi ja kolme (3) hieman tärkeäksi. Yhteyksien löytäminen käytännön ja teorian välillä ohjaajan ohjauksessa koettiin yhdeksän (9) vastaajan mielestä tärkeäksi, kolme (3) sekä erittäin tärkeäksi, että hieman tärkeäksi. Aktivoivien kysymyksiä tekeminen opiskelijalle sekä perusteluiden pyytäminen opiskelijan toimintaan oli tärkeitä kahdeksan (8) vastaajan mielestä, kuuden (6) mielestä se oli erittäin tärkeitä ja yhden (1) vastaajan mielestä ei lainkaan tärkeitä.

TAULUKKO 5a. Teorian yhdistämistä käytäntöön koskevien vastausten jakautuminen

Teorian yhdistäminen käytäntöön	Likert- luokat*				
	0	1	2	3	4
Ohjaaja perustelee hoitotyön toimintaa teoreettisella tiedolla	0	0	3	7	5
Ohjaaja auttaa löytämään yhteyksiä teorian ja käytännön välillä	0	0	3	9	3
Ohjaaja tekee opiskelijalle aktivoivia kysymyksiä ja pyytää perusteluita toiminnalle	0	1	0	8	6
Frekvenssi	0	1	6	24	14
Prosentti	0	2,2	13,3	53,4	31,1
Kumulatiivinen frekvenssi	0	1	7	31	45
Kumulatiivinen prosentti	0	2,2	15,5	68,9	100

*0 = en osaa sanoa, 1 = ei lainkaan tärkeä, 2 = hieman tärkeä, 3 = tärkeä, 4 = erittäin tärkeä

TAULUKKO 5b. Teorian yhdistäminen käytäntöön kysymysten toteutuminen, vastausten jakautuminen

Teorian yhdistäminen käytäntöön	Ohjaustaitojen toteutuminen		
	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Ohjaaja perustelee hoitotyön toimintaa teoreettisella tiedolla	13	2	0
Ohjaaja auttaa löytämään yhteyksiä teorian ja käytännön välillä	9	6	0
Ohjaaja tekee opiskelijalle aktivoivia kysymyksiä ja pyytää perusteluita toiminnalle	12	3	0

Frekvenssi	34	11	0
Prosentti	75,6	24,4	0
Kumulatiivinen frekvenssi	45	11	0
Kumulatiivinen prosentti	100	24,4	0

Opiskelijat olivat suhteellisen tyytyväisiä teorian yhdistämistä käytäntöön koskevien kysymysten toteutuvuuteen. Vastauksien perusteella opiskelijat olivat 75,6 prosenttisesti tyytyväisiä kategorian kysymysten toteutuvuuteen, 24,4% koki ettei ohjaus näiltä osin ollut toteutunut. Kaikkein tyytymättömmimpiä opiskelijat olivat ohjaajan auttamiseen löytämään yhteyksiä teorian ja käytännön välillä: vastaajista kuusi (6) koki ettei ohjausta ollut toteutunut, yhdeksän (9) mielestä näin oli tapahtunut. Ohjaaja oli perustellut hoitotyön toimintaa teoreettisella tiedolla kolmetoista (13) vastaajan mielestä, kahden (2) vastaajan mielestä taas ei. Kahdentoista (12) opiskelijan mielestä ohjaaja oli tehnyt aktivoivia kysymyksiä sekä pyytänyt opiskelijalta perusteluita tämän toiminnalle, kolme (3) opiskelijaa oli kokenut, että ohjaaja ei toiminut näin harjoittelussa.

7.6 Arviointi

Arviointikategoriaan kuuluneiden kysymyksiä vastaamisessa vastaajat oli hyvin samalla linjalla niiden tärkeydestä. Vastauksia oli vain luokissa ”tärkeää” ja ”erittäin tärkeää”. 78,3% vastauksista koettiin erittäin tärkeäksi ja loput 21,7% tärkeäksi. Opiskelijat pitävät arviointia ohjaajien tärkeänä ominaisuutena. Taulukossa 6a kuvataan kysymysten tuloksien jakautumista.

TAULUKKO 6a. Arviointia koskevien vastausten jakautuminen

Arviointi	Likert- luokat*				
	0	1	2	3	4
Ohjaaja antaa jatkuvasti palautetta opiskelijalle tämän toiminnasta	0	0	0	2	13
Ohjaaja antaa rakentavaa palautetta	0	0	0	3	12
Arvioinnissa ohjaaja on oikeudenmukainen	0	0	0	1	14
Ohjaaja kannustaa opiskelijaa oman toimintansa arviointiin	0	0	0	7	8
Frekvenssi	0	0	0	13	47
Prosentti	0	0	0	21,7	78,3

Kumulatiivinen frekvenssi	0	0	0	13	60
Kumulatiivinen prosentti	0	0	0	21,7	100

*0 = en osaa sanoa, 1 = ei lainkaan tärkeä, 2 = hieman tärkeä, 3 = tärkeä, 4 = erittäin tärkeä

Ohjaajan jatkuva palaute opiskelijan toiminnasta koettiin kolmentoista (13) vastaajan mielestä erittäin tärkeäksi ja kahden (2) vastaajan mielestä tärkeäksi. Rakentavan palautteen antaminen koettiin lähes yhtä tärkeäksi: vastaajista kaksitoista (12) arvioi sen erittäin tärkeäksi ja kolme (3) tärkeäksi. Tärkeimmäksi ohjaajan arviointiominaisuudeksi vastaajat kokivat hänen oikeudenmukaisen arvioinnin: vastaajista neljätoista (14) koki sen erittäin tärkeäksi ja yksi (1) tärkeäksi. Oman toiminnan arvioimiseen kannustamisen tärkeys jakautui tasaisesti: seitsemän (7) mielestä se on tärkeää ja kahdeksan (8) erittäin tärkeää.

TAULUKKO 6b. Arviointia koskevien kysymysten toteutuminen, vastausten jakautuminen

Arviointi	Ohjaustaitojen toteutuminen		
	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Ohjaaja antaa jatkuvasti palautetta opiskelijalle tämän toiminnasta	12	3	0
Ohjaaja antaa rakentavaa palautetta	14	1	0
Arvioinnissa ohjaaja on oikeudenmukainen	14	1	0
Ohjaaja kannustaa opiskelijaa oman toimintansa arviointiin	13	2	0
Frekvenssi	53	7	0
Prosentti	88,3	11,7	0
Kumulatiivinen frekvenssi	60	7	0
Kumulatiivinen prosentti	100	11,7	0

Opiskelijat arvioivat ohjaajan arvioinnin toteutuneen hyvin harjoittelussa. Vastauksista 88,3% kuului kategoriaan ”kyllä” ja loput 11,7% ”ei”. Ohjaaja oli antanut rakentavaa palautetta sekä ollut arvioinnissa oikeudenmukainen neljätoista (14) vastaajan mielestä ja yhden (1) mielestä ei. Kaksitoista (12) vastaajaa oli kokenut, että ohjaaja oli antanut jatkuvasti rakentavaa palautetta, kolmen (3) opiskelijan mielestä ei. Opiskelijan oman toiminnan arviointiin kolmetoista (13) vastannutta oli kokenut, että ohjaaja oli toiminut

näin, kaksi (2) vastaajaa oli eri mieltä. Taulukko 6b havainnollistaa vastausten jakautumista.

7.7 Yhteenveto ohjaajan ohjaustaitojen tärkeydestä ja toteutuvuudesta käytännön harjoittelussa

Ohjaajan ohjaustaitoja koskevien kysymysten tärkeyden vastaajat kokivat todella tärkeäksi. Kysymyksistä 58,9% kaiken kaikkiaan oli arvioitu erittäin tärkeiksi ja 31,2% tärkeiksi. Vain 1,5% oli arvioitu ”ei lainkaan tärkeäksi” ja 6,9% hieman tärkeäksi. Seitsemän (7) kappaletta eli 1,5% vastauksista oli vastattu kategoriaan ”en osaa sano”. Taulukko 7a havainnollistaa ohjaustaitoja luokittain ja niissä esiintyneitä tuloksia vastausten perusteella kokonaistuloksina.

TAULUKKO 7a. Yhteenveto ohjaajan ohjaustaitojen alueita mittaavien kysymysten kokonaisvastausmääristä ja prosentuaalisista osuuksista.

Ohjaajien ohjaustaidot	Likert- luokat*				
	0	1	2	3	4
Ammattitaito	0	1	1	3	10
Ohjaussuhteen luominen	0	0	4	20	51
Ohjauksen suunnittelu	5	4	14	53	89
Ohjauksen toteuttaminen	2	1	7	32	63
Teorian yhdistäminen käytäntöön	0	1	6	24	14
Arviointi	0	0	0	13	47
Frekvenssi	7	7	32	145	274
Prosentti	1,5	1,5	6,9	31,2	58,9
Kumulatiivinen frekvenssi	7	14	46	191	465
Kumulatiivinen prosentti	1,5	3,0	9,9	41,1	100

* 0 = en osaa sanoa, 1 = ei lainkaan tärkeä, 2 = hieman tärkeä, 3 = tärkeä, 4 = erittäin tärkeä

Opiskelijat kokivat ohjaajan ohjaustaitojen toteutuneen todella hyvin harjoittelujaksolla. Vastauksien perusteella 85,3% ohjaustaidoista oli toteutunut ja 13,8% ei. Neljä (4) vastausta oli luokassa ”en osaa sanoa”. Taulukossa 7b esitetään kokonaistuloksena ohjaustaitojen luokittaiset toteutumistulokset sekä niiden keskimääräiset tulokset.

TAULUKKO 7b. Yhteenveto ohjaajan ohjaustaitojen osa-alueita mittaavien kysymysten toteutuma, vastausten jakautuminen

Ohjaajien ohjaustaidot	Ohjaustaitojen toteutuminen				
	Kyllä	% osuus tuloksista	Ei	% osuustuloksista	En osaa sanoa
Ammattitaito	14	93,3	1	6,7	0
Ohjaussuhteen luominen	68	90,7	6	8,0	1
Ohjauksen suunnittelu	141	85,5	21	12,7	3
Ohjauksen toteuttaminen	87	82,9	18	17,1	0
Teorian yhdistäminen käytäntöön	34	75,6	11	24,4	0
Arviointi	53	88,3	7	11,7	0
Frekvenssi	397	-	64	-	4
Prosentti	85,3	-	13,8	-	0,9
Kumulatiivinen frekvenssi	465	-	68	-	4
Kumulatiivinen prosentti	100	-	14,7	-	0,9

Ohjaustaidoista kaikista toteutuneimmaksi opiskelijat kokivat ammattitaitoa koskevat kysymykset, vastauksista 93,3% koettiin toteutuneen. Heikoiten oli toteutunut ohjaustaidoista teorian yhdistämistä käytäntöön mittaavat kysymykset tuloksella 75,6%. Taulukko 7b havainnollistaa ammattitaitojen toteutumista yksittäisinä luokkina.

7.8 Opiskelijoiden tärkeäksi kokemat asiat ohjaajan ohjauksessa

Avoimessa kysymyksessä opiskelijoilta kysyttiin mihin asioihin he toivoisivat ohjaajan kiinnittävän erityisesti huomioita mielenterveys- ja päihdehoitotyön harjoittelussa (Liite 1). Yksi (1) viidestätoista (15) vastaajasta oli jättänyt vastaamatta avoimeen kysymykseen. Vastaukset vastasivat pitkälti Kukkolan (2008) alkuperäistutkimuksen ohjaustaitoja mittaavia kysymyksiä. Vastauksien joukossa oli pitkiä lauseita, joissa kuvailtiin toiveita perusteellisesti mihin asioihin ohjaajan toivoisi kiinnittävän huomiota. Vastauksissa oli myös yksittäisiä sanoja kuvaamaan mihin vastaaja toivoi ohjaajan kiinnittävän erityistä huomiota. Osa vastauksista käsitteli ohjaajan ohjaustaitojen ulkopuolisia asioita. Näitä vastauksia esittelen kappaleen lopussa.

Vastauksien perusteella eniten toiveita ohjaajan ohjaukseen toivottiin ohjaussuhteen luomisen alueella. Opiskelijat toivoivat tasavertaista ohjaussuhdetta, kannustusta ohjaajalta ja, että ohjaaja huomioisi ohjauksessa opiskelijan aikaisemmat taidot ja

kokemuksen. Moni vastaaja painotti myös tärkeäksi yhteiset keskustelut ohjaajan kanssa. Taulukossa 9a on esitetty alkuperäisiä vastauksia ja niiden pelkistetyt ilmaukset osa-alueella, jossa vastaukset koskivat ohjaussuhteen luomista (liite 3).

Ohjauksen toteuttamiseen opiskelijat halusivat ohjaajan kiinnostavan huomiota. Opiskelijat toivoivat erityisesti luottamusta ja vastuun saamista ohjaajalta. Tätä perusteltiin mm sillä, että opiskelijat ovat loppusuoralla opiskeluissaan. Esille nousi toiveita omatoimisuuden ja itsenäisen opiskelun kannustamiseen ohjaajalta. Kukkolan (2008) alkuperäistutkimuksessa ei huomioitu lääkehoidon ohjaamista. Yksi vastaajista koki tärkeäksi, että ohjaaja ohjaa lääkehoitoa, lisäksi tämän ohjauksen toteuttamisluokkaan. Muita toiveita esiintyi myös, mutta ne olivat yksittäisiä, kuitenkin ohjauksen toteuttamiseen liittyviä toiveita. Näitä vastauksia on esitelty tarkemmin taulukossa 9b (liite 3).

Selkeästi vähemmän toiveita ohjauksen suhteen esiintyi teorian yhdistämisestä käytäntöön, arvioinnin ja ohjauksen suunnittelun osa-alueilla. Opiskelijat toivoivat ohjaajan auttavan löytämään yhteyksiä teorian ja käytännön välillä sekä saavansa jatkuvasti palautetta toiminnastaan. Ohjauksen suunnittelussa nousi esille toive, että ohjaaja auttaa opiskelijaa tutustumaan asiakkaisiin sekä sopeutumaan työyhteisöön. Taulukossa 9c on esitelty autenttisia vastauksia sekä pelkistetyt ilmaukset (liite 3).

Vastauksissa ilmeni odottamattomia vastauksia, joita ei ennakkoon oletettu esiintyvän. Opiskelijat toivoivat ohjausympäristöltään positiivista suhtautumista opiskelijaan sekä sen olemista osana ohjauksessa. Seuraavassa on esitetty lainauksia opiskelijoiden vastauksista.

”siihen että syventävän vaiheen opiskelija työskentelee omalla persoonallaan jo – usein harjoittelupaikoissa asetetaan opiskelijaa kohtaan kaikenlaisia odotuksia, nämä voisi joskus unohtaa ja ottaa huomioon, että kuten potilaatkin, myös tulevat hoitajat ovat yksilöllisiä persooniaan”

”koko työryhmän hyödyntämiseen ohjauksessa”

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

8.1 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen kannalta on olennaista huomioida sen eettisiä ulottuvuuksia. Vastuun kantaa tutkimuksen tekijä, joka vastaa toiminnallaan ettei tutkimus aiheuta harmia tutkittavalle fyysisesti, psyykkisesti tai sosiaalisesti. Mikäli haittoja on oletettavasti esiintymässä, on syytä hyötyjen olla paljon suuremmat kuin haittojen. Tutkittavalle on tehtävä selväksi, että osallistuminen on vapaaehtoista sekä keskeyttäminen aina mahdollista (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1997, 27)

Määrällisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida validiteetin ja reliabiliteetin perspektiivistä. Validiteetillä arvioidaan vastaavatko tutkimuksen teoreettiset lähtökohdat luotettavasti tutkimuksen mittarien kysymyksiä. Reliabiliteetti merkitsee pysyvyyttä, toisin sanoen vastausten säännöllisyyttä eli antavatko samalla mittarilla tuotetut eri tutkimukset samantapaisia tuloksia. Sattumanvaraiset tulokset eivät siis viittaa reliabeliin tutkimukseen (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 152).

Loppujen lopuksi tutkija itse on se, joka määrittelee laadullisen tutkimuksen luotettavuuden. Tutkimuksensa edetessä tutkijan täytyy perustella valintojansa syyt suhteessa saatuun tietoon ja sen analysointiin ja haluttujen tietojen poimimiseen. Tässä toiminnassa hän arvioi niiden käyttökelpoisuutta ja sopivuutta tutkimuksen tavoitteiden kannalta (Vilka 2005, 158-159).

Opinnäytetyöni pohjana toimi Kukkolan (2008) alkuperäinen tutkimus. Teoreettisten lähtökohtien laajempi katsaus ei ollut oleellista tämän opinnäytetyön kannalta, koska Kukkola oli perehtynyt aineistoon laajasti ja luonut mittarin sen pohjalta. Tämä tukee luotettavuutta ja reliabiliteettia. Opinnäytetyössä testattiin Kukkolan mittarin kysymyksien tärkeyttä opiskelijanäkökulmasta. Tuloksien mukaan Kukkolan ohjaustaitoja mittaavat luokat ja kysymykset oli suunniteltu todella hyvin. Monissa kysymyksissä vastaajat olivat yksimielisiä siitä, että kyseinen ohjaustaitoa mittaava kysymys on erittäin tärkeä.

Aineiston hankinnasta aiheutui pientä haittaa opiskelijoille. Aineisto kerättiin oppitunnin yhteydessä opiskelijoilta. He täyttivät lomakkeita omaan tahtiinsa ja palauttivat tehtyään ne opinnäytetyön tekijälle. Tällä toiminnalla saatiin mahdollisimman suuri aineistomäärä. Oppitunnin lopussa pidetty aineiston keruu olisi väärentänyt aineistoa, opiskelijat olisivat voineet kiirehtineet vastauksissaan, jotta pääsisivät pois nopeammin tai sitten jättäneet kokonaan vastaamatta.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää mielenterveys- ja päihdehoitotyön opiskelijoiden kokemuksia käytännön harjoittelun ohjaajien ohjaustaitojen tärkeydestä sekä niiden toteutuvuudesta harjoittelussa. Opiskelijat arvioivat pääasiassa erittäin tärkeäksi ja tärkeäksi tässä opinnäytetyössä soveltaen käytetyt Kukkolan (2008) määrittelemät ohjaustaitoja mittaavat kysymykset. Myös ohjaustaidot toteutuivat hyvin harjoittelussa. Opinnäytetyön tuloksilla ei pyritty yleistämiseen vaan tarkastelemaan pienellä erikoistuvalla ryhmällä ohjaustaitojen tärkeyttä ja toteutuvuutta.

Opinnäytetyön tulosten perusteella Kukkolan (2008) ohjaustaitoja mittaava mittari toimi hyvin. Tulokset antavat samanlaisia vastauksia kuin mitä teoreettisissa lähtökohdissa käsiteltiin, ohjaustaitoluokat koettiin tärkeäksi ohjaajan ohjauksessa. Myös ohjaustaidot koettiin toteutuneen hyvin. Selkein ero muihin tuloksiin oli ohjaajan auttamisessa löytämään yhteyksiä käytännön ja teorian välillä. Moni opiskelija koki ettei ohjaaja toiminut tällä tavalla. Tulosta ei kuitenkaan voida yleistää pienen aineiston takia.

Ohjaajan ammattitaidon opiskelijat kokivat erittäin tärkeäksi ja tämä ohjaustaito oli toteutunut myös todella hyvin. Aiempien tutkimusten mukaan korkealaatuinen ammattitaito ja merkityksellinen ohjaussuhde on tärkein elementti opiskelijan onnistuneelle harjoittelulle (Saarikoski 2002, 54). Ammattitaitoinen ohjaaja on tärkeä roolimalli (Papp ym, 2002).

Ohjaussuhteen luominen koettiin myös erittäin tärkeäksi ja ohjaajat olivat toteuttaneet tähän osa-alueeseen liittyviä ohjaustaitoja hyvin. Avoimessa kysymyksessä myös tämä ilmeni selkeästi tärkeäksi ominaisuudeksi. Mielenterveys- ja päihdehoitotyön opiskelijat odottavat toimivaa ohjaussuhdetta ohjaajan kanssa. Toimivassa ohjaussuhteessa opiskelijat tuntevat tarpeidensa tyydyttyvän paremmin, joka tukee heidän ammatti-identiteetin kehitystä (Warne ym 2002).

Ohjauksen toteuttaminen toteutui erittäin hyvin sekä se arvioitiin myös hyvin tärkeäksi. Avoimessa kysymyksessä myös nousi esille useita toiveita joihin ohjaajan toivottiin kiinnittävän erityistä huomioita ohjauksen toteuttamisen osa-alueella. Luottamuksen ja vastuun saaminen ovat merkittäviä tekijöitä opiskelijalle. Aiempien tutkimusten mukaan opiskelijat kokevat luottamuksen saamisen itseluottamusta kehittävänä (Koontz, Mallory & Chapman 2010). Opiskelijat odottavat saavansa tukea ohjaajalta hankalissa tilanteissa (Achren 1999).

Ohjauksen suunnittelun opiskelijat kokivat tärkeäksi elementiksi ohjaustaidoissa, jota myös toteutettiin harjoittelussa hyvin. Perehdyttäminen harjoittelupaikan toimintaan ja tiloihin koettiin yksimielisesti toteutuneen täydellisesti, vaikka niitä ei ihan kriittisen tärkeäksi arvioitukaan. Ohjaaja oli myös tutustunut kaikkien kohdalla opiskelijan tavoitteisiin. Ohjaajan tutustuminen opetussuunnitelmaan aiheutti eniten jakaantumista vastausten välillä. Eroavaisuuksia esiintyi niin toteutuvuudessa, että tärkeydessä, mutta myös sen tärkeyteen ei osattu ottaa kantaa. Tuloksia ei voida yleistää aineiston rajallisuudesta johtuen. Kukkolan (2008, 58) tutkimuksen mukaan ohjaajat olivat perehdyttäneet hyvin opiskelijan harjoittelupaikan tiloihin ja toimintaan sekä tutustuneet opiskelijan tavoitteisiin. Tulokset ovat yhdensuuntaisia kummankin osa-puolen näkökulmasta. Samassa tutkimuksessa ohjaajat olivat myös heikoiten toteutuneet opetussuunnitelmaan, mikä selittäisi osittain tämän opinnäytetyön tuloksia.

Arviointi taidot olivat toteutuneet todella hyvin harjoittelussa sekä ne oli koettu erittäin tärkeäksi ohjaajan ohjaustaidoksi. Vastauksien tulokset olivat samansuuntaisia kaikissa kysymyksissä. Myös Kukkolan (2008, 60) tutkimuksessa ohjaajat olivat arvioineet arviointitaitonsa hyväksi. Aiempien tutkimusten mukaan ohjaajalta saatu palaute on opiskelijan taitojen edistymisen edellytys (Oinonen 2000, 65).

Heikoiten harjoittelussa oli toteutunut ohjaustaidoista teorian yhdistäminen käytäntöön. Tämä taito oli kuitenkin arvioitu tärkeäksi. Heikoiten ohjaaja oli auttanut löytämään yhteyksiä teorian ja käytännön välillä. Achrenin (1999) mukaan työtapojen perustelemattomuus voi pakottaa opiskelijan itsenäiseen päättelyyn asian suhteen. Myös Kukkolan (2008, 59) tutkimuksessa ohjaajat olivat arvioineet huonoimmaksi käytännön toimintojen perustelun.

8.2 Pohdinta

Minulle tämän opinnäytetyön tekeminen oli kasvatuksellinen, mieltä avaava kokemus. Alun into keksiessä tehdä opinnäytetyö aiemman tutkimuksen pohjalta muuttui loppua kohden vaikeammaksi toteuttaa miltä se alussa näytti. Opiskelijalla ei ollut selkeää kuvaa miten toteutetaan opinnäytetyö alkuperäistutkimuksen pohjalta, jolloin soveltaminen oli vaikeaa. Tekijän täytyi turvautua useammin alkuperäistutkimuksen runkoon, jota tässä opinnäytetyössä käytettiin vahvasti. Toisaalta tämä toiminta herätti opiskelijassa hämmennystä edelleen: kuinka paljon voin tehdä alkuperäistutkimuksen mukaisesti?

Selkeästi opinnäytetyön prosessin loppuvaiheen aikana heräsi yksi ajatus aiemmassa kappaleessa mainittuihin pohdintoihin: olisi ollut helpompaa suunnitella itse hieman suppeampi mittari Kukkolan (2008) mittarin pohjalta, käyttää samoja ideoita, mutta ei niin laajasti. Kukkolan mittaria käyttäessä täytyi perustella samalla tavalla kysymysten käyttö kuin hänen tutkimuksessa, mutta ei niin laajasti, koska se tuki tätä opinnäytetyötä.

Avoimen kysymyksen asettaminen kyselylomakkeeseen osoittautui loppujen lopuksi hieman epäselväksi, koska osa vastauksista ei ollut sellaisia mitä kysymyksellä haettiin. Myös tutkimusasetelman kannalta joudun toteamaan sen osittain hyödyttömäksi. Avoimella kysymyksellä selvitettiin mihin erityisesti opiskelijat toivovat ohjaajan kiinnostavan huomiota ohjauksessaan. Tähän kysymykseen sinänsä vastasivat jo Kukkolan (2008) mittarin ohjaustaitokysymykset, kun opiskelivat arvioivat niiden tärkeyttä ja tuloksissa nämä asiat olivat arvioitu vähintään keskimäärin tärkeäksi. Merkittävä osa avoimessa kysymyksessä tulleista asioista oli sisällytetty mittariin. Tämän olisi voinut jättää pois.

Opinnäytetyöstä oli jätetty mittarin esitestausvaihe pois ajan puutteen vuoksi. Tulokset osoittavat, että epäselvyyksiä vastauksissa ilmeni. Näitä tyhjiä kohtia varten tein analysoidessani aineistoa uudet luokat. Tämän prosessin olisin voinut välttää esitestauksella, mikä olisi ollut hyväksi opinnäytetyön kannalta.

Aikaisemman tutkimuksen pohjalta tai kenties sen täydellinen toistaminen vaikuttaa kokemukseni mukaan liian haasteelliselta aloittelevalle tutkijalle. Tukevana keinona voisi toimia tällaisessa tapauksessa yhteydenotto alkuperäistutkimuksen tekijään, jonka kanssa voisi keskustella tarkemmin jatkotutkimuksen/opinnäytetyön tekemisestä.

Opinnäytetyö on koulutuksen isoin ja haasteellisin projekti, ja turhin. Niin ainakin ajattelin, kun sen tekemisen aika koitti. Mutta tuskin olin ainoa opiskelija, joka kirosi mielessään sen tekemistä. Nyt lopun sanoja kirjoittaessani voin vain ihmetellä omaa lyhytkatseisuuttani. Kuinka saatoinkaan ajatella niin?

Kehotan kaikkia aloittelevia tutkijoita tämän prosessin alussa avaamaan mielensä ja esittämään itsellensä se, oman opinnäytetyöni ohjaajan viisas ja usein sanoma kysymys: ”Mitä hyötyä tästä opinnäytetyöstä on ja kenelle?” Hyvä aloitteleva ja kenties ammattiin valmistuva tutkija, **sinulle**.

Ennen pysyvää opinnäytetyön aihetta halusin tutkia opiskelijoiden kokemuksia opettajien ohjaustaidoista. Tämä sinänsä mielenkiintoinen aihe kuitenkin kaatui niihin viisaisiin ohjaavan opettajan sanoihin: ” Mitä hyötyä tästä opinnäytetyöstä on ja kenelle?” Osasin kyllä sanoa, että voidaan hyödyntää opettajien koulutuksen kehittämisessä jne. Mutta en osannut esittää yhtään perustetta mitä itse hyötyisin siitä. Niin, en mitään. Tästä syystä aihe vaihdettiin, vaikka itseäni silloin ajatus työn hyödyttömyydestä itseäni kohtaan ei niin vaivannutkaan.

Opinnäytetyötä tehdessäni huomasin pitäväni sen tekemisestä ja aloin ajattelemaan eri tavalla: kenties voinkin hyödyntää tätä tulevissa työpaikoissani. Voin olla suunnittelemassa opiskelijaohjausta, keräämässä opiskelijoiden palautteita harjoittelusta, olemalla opiskelijavastaava, koordinoida esittelytilaisuuksia organisaatiosta opiskelijoille, lähettää esittelylomakkeita koululle... vain taivaan ollessa rajana. Ilman tätä opinnäytetyötä minulle olisi varmasti vaikeampi ponnistaa vastaavien asioiden hoitamaispaikalle työpaikalla. Kaikki tämä motivoi tekemään työn paremmin.

Omien hyötyjen löytäminen on elinarvoisen tärkeää erityisesti niille henkilöille, jotka haluavat todella hyötyä sen tekemisestä. Tämän oman hyödyn ajattelun on yllättävän moni uhrannut, on toisaalta helpompaa valita työelämästä tulevat aiheet, koska niissä on

auttavat elimet työn tekemiseen ja selkeät vaateet tai toiveet. Ehkäpä opettajien tulisi opetuksessaan painottaa näitä seikkoja opiskelijoille: keksikää itse aihe, jota haluatte hyödyntää tulevaisuudessa työssänne konkreettisesti, mistä te todella hyödytte, tehkää opinnäytetyö, joka auttaa teidän työtä ja uraanne.

Tämän prosessi on opettanut miettimään oman uran kehittämismahdollisuuksia. Perustyöntekijäkin voi erikoistua jollain alueella vain sitä halutessaan ja opinnäytetyö on paras mahdollisuus siihen. Työelämässä voi olla vaikeaa löytää aikaa vastaavien tekemiseen ja erikoistumiseen tietyillä alueilla, lukuun ottamatta työelämän koulutuksia ja nekin usein rajallisin vaihtoehdoin. Opinnäytetyö mahdollistaa myös tulevaisuudessa laadukkaampien tutkimusten tekemisen, tämä opinnäytetyö on opettanut mihin asioihin kannattaa kiinnittää huomioita.

8.3 Kehittämisen- ja jatkotutkimus ehdotukset

Opinnäytetyö antoi selkeitä tuloksia Kukkolan (2008) mittarin toimivuudesta, mutta niitä ei voida yleistää aineiston pienuuden takia. Tämän opinnäytetyön soveltavaa mittaria voidaan käyttää uudestaan. Laajempi kysely sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajaopiskelijoille jne. mahdollistaisi paremman päättelyn mittarin toimivuudesta. Kukkola (2008, 66) mainitsee jatkotutkimus ehdotuksena luomansa mittarin käyttämistä mittaamaan opiskelijoiden kokemana sairaanhoitajien ohjaustaitojen tasoa.

Opiskelijoiden kokemia tärkeitä ohjaustaitoja voidaan myös pelkästään lähteä selvittämään opinnäytetyön avoimella kysymyksellä. Kysymyksen muotoiluun tulee kiinnittää huomiota, sillä vastauksissa ilmeni myös vastauksia, jotka eivät koskeneet opiskelijan omaa ohjaajaa vaan koko työryhmää, mikäli halutaan selvittää oman ohjaajan ohjaustaitoja ja ohjausta.

LÄHTEET

Aalto J. & Valli R.(toim.). 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin: metodin valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. PS-kustannus. Jyväskylä.

Achren P. 1999. Sairaanhoidon opiskelijan käsityksiä hoitotyön oppimisesta eri oppimisympäristöissä. Pro-gradu. Tampereen yliopisto.

Deborah C. C. & Clark L.2011. Roles and responsibilities of the nurse student mentor: an update. British journal of nursing. Vol 20, No 15

Deborah J. & Koskinen S. 2004. A survey of mentorship in the clinical practice: from students point of view. Bachelors thesis. Tampere polytechnic.

Gray M. A.& Smith L.N. 2000. The qualities of an effective from the student nurse`s perspective: findings from a longitudinal qualitative study. Journal of Advanced Nursing, 2002, 32(6)

Havio M., Inkinen M. & Partanen A.(toim.). 2008. Päihdehoitotyö. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä 2008.

Heinonen N. Terveysalan koulutuksen työssäoppiminen ja ohjattu harjoittelu. Suositus sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille. Julkaistu 31.12.2003. Luettu 27.2.2012 http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-4045.pdf&title=Terveysalan_koulutuksen_tyossaoppiminen_ja_ohjattu_harjoittelu.fi.pdf

Kankkunen P. & Vehviläinen-Julkunen K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. WSOY: pro Oy

Koontz A. M., Mallory J. L., Burns J. A. & Chapman S. 2010. Staff nurses and students: the good, the bad, and the ugly. MedSurg Nursing. July-August, 2010.

Koskinen L. & Silen-Lipponen M. 2000. Ohjattu harjoittelu oppimiskontekstina sairaanhoidon opiskelijoiden kokemana. *Hoitotiede* 13 (3), 122-131

Kukkola E. 2008. Sairaanhoidajan opiskelijaohjaustaidot sekä ohjaajakoulutuksen tarve ja hyöty hoitotyön ohjatun harjoittelun oppimisympäristössä. Turun yliopisto. Pro gradu.

Kääriäinen M. & Kyngäs H. 2004. Käsiteanalyysi ohjaus-käsitteestä hoitotieteessä. *Hoitotiede* 17 (5) 251-258

Käyhkö P. 2004. Oppimisen kokemuksia hoitotyön kädentaitojen harjoittelusta: sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajaopiskelijoiden kuvaamina. Pro-gradu. Kuopion yliopisto.

Linnainmaa P. 2006. Ammatillinen kasvu psykiatriseksi sairaanhoitajaksi mielenterveyshoitotyön syventävissä opinnoissa. Tampereen yliopisto. Pro gradu.

Luukka K. 1998. Sairaanhoidajaopiskelijoiden arviointi hoitotyön käytännön opiskelusta. Lisensiaattitutkimus. Kuopion yliopisto.

Miles, M. B. & Huberman, A. M. 1994. *Qualitative data analysis* (2. Painos) California : Sage.

Oinonen I. 2000. Harjoittelun ohjaus hoitotyön koulutuksen eri vaiheissa. Lisensiaattitutkimus. Tampereen yliopisto. Lahden ammattikorkeakoulun julkaisu sarja A. Gummerus Kirjapaino Oy. Saarijärvi.

OPM. 2006. Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopintopisteet. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä. 2006:24. Helsinki.

Papp I., Markkanen M. & Bonsdorff M. 2002. Clinical environment as a learning environment: student nurses perceptions concerning clinical learning experiences. *Nurse education today*. Volume 23, Issue 4, 262-268.

Paunonen M. & Vehviläinen-Julkunen K. 1997. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. WSOY-Juva

Romppanen M. 2011. Hoitotyön opiskelijoiden merkitykselliset hoitamisen kokemukset ja niistä oppiminen kliinisessä oppimisympäristössä. Hoitotieteen laitos. Itä-Suomen yliopisto.

Ruuskanen S. & Meretoja R. 2010. Opiskelijoiden näkemyksiä yliopistosairaalaista oppimisympäristönä. Sairaanhoidaja- Sjuksköterskan 83 (2), 48-51

Roto H. 2010. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun laatuksiterit. Tampereen ammattikorkeakoulu. Luettu 27.2.2012.

<http://elearn.piramk.fi/file.php/1793/AmkHarjLaatuKri.pdf>

Saarelaine R., Stengård E. & Vuori-Kemilä A. Mielenterveys- ja päihdetyö. WS Bookwell Oy. Porvoo 2001.

Saarikoski, M. 2002. Clinical learning environment and supervision. Development and validation of the CLES evaluation scale. Väitöskirja. Annales Universitatis Turkuensis 525. Hoitotieteen laitos. Turun yliopisto.

Sairaanhoidajaliitto. 2010. Mielenterveyshoitotyön työryhmä. Pohjois-Karjalan sairaanhoidajat ry. Päivitetty 2010. Tulostettu 23.03.2010.

Sarajärvi A. 2002. Sairaanhoidon opiskelijoiden hoitotyön näkemyksien muotoutuminen sairaanhoidajakoulutuksen aikana. Oulun yliopisto.

Tuomi J. & Sarajärvi A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu laitos. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä 2009.

Vilka H. 2005. Tutki ja kehitä. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Keuruu 2005.

Vilkka H. 2007. Tutki ja mittaa: määrällisen tutkimuksen perusteet. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä 2007.

Warne T., Johansson U-B., Papastavrou E., Tichelaar E., Tomietto M., Van den Bossche K., Flores Vizcaya Moreno M. & Saarikoski M. 2010. An exploration of the clinical learning experience of nursing students in nine European countries. Nurse education today.

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEHOITOTYÖN OPISKELIJOIDEN KOKEMUKSIA SYVENTÄVÄN VAIHEEN KÄYTÄNNÖN HARJOITTELUN SAIRAANHOITAJAOHJAAJIEN OHJAUSTAIDOISTA

HYVÄ OPISKELIJA

Vastaamalla kyselylomakkeeseen olet luomassa sanomaa siitä mitkä asiat mielenterveys- ja päihdepuolen syventävissä harjoitteluissa opiskelijat kokevat tärkeiksi sairaanhoitajaohjaajien ohjaustaidoissa ja ovatko nämä ohjaukselliset taidot toteutuneet kohdallanne.

Tässä opinnäytetyössä OHJAALLA tarkoitetaan mielenterveys- ja päihdehoitotyön suuntaavien opiskeluiden käytännön harjoittelun sairaanhoitajaohjaajaa.

Kiitos etukäteen kyselyyn osallistumisesta!

Seuraavissa väittämässä rengasta sopiva vaihtoehto asteikolla 1-5 sekä K-E seuraavasti

- 0 = En osaa sanoa
- 1 = Ei lainkaan tärkeää
- 2 = Vähän tärkeää
- 3 = Tärkeää
- 4 = Erittäin tärkeää

K = Väittämä toteutui mielenterveys- ja päihdehoitotyön syventävissä harjoitteluissa
E = Väittämä ei toteutunut mielenterveys- ja päihdehoitotyön syventävissä harjoitteluissa

TAVOITTEET	En osaa sanoa	Ei lainkaan tärkeää	Vähän tärkeää	Tärkeää	Erittäin tärkeää	Toteutui	Ei toteutunut
1. Ohjaaja tutustuu opiskelijan oppilaitoksen mielenterveys- ja päihdehoitotyön suuntauksen opetussuunnitelmaan.	0	1	2	3	4	K	E
2. Ohjaaja tutustuu opiskelijan opintojakson tavoitteisiin.	0	1	2	3	4	K	E
3. Ohjaaja tutustuu opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin.	0	1	2	3	4	K	E
4. Ohjaaja auttaa opiskelijaa henkilökohtaisten tavoitteiden laatimisessa.	0	1	2	3	4	K	E
5. Opiskelija ja ohjaaja ovat yksimielisiä opiskelijan tavoitteista.	0	1	2	3	4	K	E
6. Ohjaaja seuraa säännöllisesti opiskelijan tavoitteiden toteutumista jakson aikana.	0	1	2	3	4	K	E
OHJAAMINEN							
7. Ohjaaja toteuttaa ohjaamista suunnitelmallisesti.	0	1	2	3	4	K	E
8. Ohjaaja huomioi ohjauksessa opiskelijan oppimistarpeet.	0	1	2	3	4	K	E
9. Ohjaaja perehdyttää opiskelijan harjoittelupaikan tiloihin.	0	1	2	3	4	K	E
10. Ohjaaja perehdyttää opiskelijan harjoittelupaikan toimintaan.	0	1	2	3	4	K	E
11. Ohjaaja tutustuttaa opiskelijan harjoittelupaikan asiakkaisiin/potilaisiin.	0	1	2	3	4	K	E
12. Ohjaaja auttaa opiskelijaa sopeutumaan työryhmään.	0	1	2	3	4	K	E

	En osaa sanoa	Ei lainkaan tärkeää	Vähän tärkeää	Tärkeää	Erittäin tärkeää	Toteutui	Ei toteutunut
13. Ohjaaja neuvoo mistä opiskelija voi hakea omatoimisesti tietoa ongelmiin/yleisiin asioihin jne.	0	1	2	3	4	K	E
14. Ohjaaja perustelee opiskelijalle työtapojaan.	0	1	2	3	4	K	E
15. Ohjaaja pyrkii opiskelijan kanssa tasavertaiseen suhteeseen.	0	1	2	3	4	K	E
16. Ohjaaja huomioi ohjauksessaan opiskelijan aikaisemman kokemuksen.	0	1	2	3	4	K	E
17. Ohjaaja järjestää aikaa opiskelijalle henkilökohtaisiin keskusteluihin.	0	1	2	3	4	K	E
18. Ohjaaja keskustelee opiskelijan kanssa tämän oppimiskokemuksista.	0	1	2	3	4	K	E
19. Ohjaaja etsii ja ehdottaa opiskelijalle aktiivisesti oppimistilanteita.	0	1	2	3	4	K	E
20. Ohjaaja kannustaa opiskelijaa omatoimisuuteen.	0	1	2	3	4	K	E
21. Ohjaaja keskustelee opiskelijan kanssa ennen oppimistilanteita mihin asioihin opiskelijan kannattaa kiinnittää huomiota.	0	1	2	3	4	K	E
22. Ohjaaja huolehtii siitä, että opiskelija saa tehdä asioita taitojensa mukaan.	0	1	2	3	4	K	E
23. Ohjaaja tekee yhteistyötä opiskelijan kanssa.	0	1	2	3	4	K	E
24. Ohjaaja perustelee hoitotyön toimintaa teoreettisella tiedolla.	0	1	2	3	4	K	E
25. Ohjaaja auttaa opiskelijaa löytämään yhteyksiä teorian ja käytännön välillä.	0	1	2	3	4	K	E
26. Ohjaaja tekee opiskelijalle aktivoivia kysymyksiä ja pyytää perusteluita opiskelijan toiminnalle.	0	1	2	3	4	K	E
27. Ohjaaja on hyvä roolimalli opiskelijalle.	0	1	2	3	4	K	E

ARVIOINTI	En osaa sanoa	Ei lainkaan tärkeää	Vähän tärkeää	Tärkeää	Erittäin tärkeää	Toteutui	Ei toteutunut
28. Ohjaaja antaa jatkuvasti palautetta opiskelijalle tämän toiminnasta.	0	1	2	3	4	K	E
29. Ohjaaja antaa rakentavaa palautetta.	0	1	2	3	4	K	E
30. Arvioinnissa ohjaaja on oikeudenmukainen.	0	1	2	3	4	K	E
31. Ohjaaja kannustaa opiskelijaa oman toimintansa arviointiin.	0	1	2	3	4	K	E

Vastaa seuraavaan kysymykseen siihen varattuun tilaan.

32. Mihin asioihin toivot ohjaajien kiinnittävän ohjauksessaan erityisesti huomiota mielenterveys- ja päihdehoitotyön syventävän vaiheen käytännön harjoittelussa?

(Lomake on suunniteltu soveltaen Eliisa Kukkolan 2008 tekemästä kyselomakkeesta aiheesta SAIRAANHOITAJAN OPISKELIAOHJAUSTOIDOT SEKÄ OHJAAJAKOULUTUKSEN TARVE JA HYÖTY HOITOTYÖN OHJATUN HARJOITTELUN OPPIMISYMPÄRISTÖSSÄ

Liite 2. Opinnäytetyössä käytetyt tutkimukset ja opinnäytetyöt

Tutkimuksen tekijä(t) ja julkaisu vuosi	Tutkimuksen nimi	Aineisto	Tutkimusmenetelmät	Tulokset
Romppanen M. 2011	Hoitotyön opiskelijoiden merkitykselliset hoitamisen kokemukset ja niistä oppiminen kliinisessä oppimisympäristössä	Hoitotyön opiskelijoiden kirjoittamat merkitykselliset kokemukset hoitamisesta ja hoitamaan oppimisesta (n=547). Aineisto kerätty aikaväliltä 1996-2003.	Aineistonkeruumenetelmä: merkityksellisten tapahtumien tekniikkaa (critical incident) ja analyysimenetelmänä aineistolähtöinen sisällön analyysi	Opiskelijoiden merkitykselliset kokemukset monimuotoisia ja kohdistuivat potilaan ja omaisten kohtaamiseen sekä eettisyyteen. Suuri merkitys opiskelijoille oli luottamukselliseksi kehittyneissä ja haasteellisissa potilassuhteissa. Tämä lisäsi opiskelijoiden itseluottamusta ja rohkeutta itsenäiseen päätöksentekoon.
Kukkola, E. 2008	Sairaanhoidajan opiskelijaohjaustaidot sekä ohjaajakoulutuksen tarve ja hyöty hoitotyön ohjatun harjoittelun oppimisympäristössä	128 sairaanhoitajaa, jotka ohjasivat sairaanhoitajaopiskelijoita	Kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän yhdistelmä. Aineistokysely strukturoiduilla ja suljetuilla kysymyksillä. Strukturoiduilla ohjaustaitoja ja suljetuilla ohjauskoulutuksen tarvetta ja hyötyä.	Ohjaajat arvioivat opiskelijaohjaustaitonsa hyväksi, kuitenkin tarvetta koulutukseen olisi, joten tulokset näiltä osin ovat ristiriitaisia.

Käyhkö P. 2004	Oppimisen kokemuksia hoitotyön kädentaitojen harjoittelusta: sairaanhoitaja- ja terveydenhoit ajaopiskelijoid en kuvaamina.	59 terveyden- ja sairaanhoit onopiskelij aa	Aineistoanalyysi laadullisella sisällön analyysimenetelmällä . 31 opiskelijaa osallistui tehostettuun harjoitteluun ja 27 normaaliin harjoitteluun. Aineistossa oli yksi tyhjä vastauspaperi. Opiskelijat kirjoittivat esseen oppimisen kokemuksista sekä kädentaitojen harjoittelusta.	Tehostettuun harjoitteluun osallistuneiden opiskelijoiden oppimisen tarve ilmeni epävarmuutena osaamisestaan, oppimistilanteen välttelynä ja tavoitteena kerrata asioita. Normaaliin harjoitteluun osallistuneet tunnistivat tarvetta tehostettuun harjoitteluun.
Oinonen P. 2000	Harjoittelun ohjaus hoitotyön koulutuksen eri vaiheissa.	30 sairaanhoit ajaopiskelij aa	Laadullinen, fenomenologis- eksistentiaalinen tutkimus. Lisätä ymmärrystä hoitotyön koulutukseen kuuluvasta harjoittelun ohjauksesta. Aineisto kerättiin haastattelemalla opiskelijoita jotka olivat alkuvaiheessa, keskivaiheessa sekä lop2puvaiheessa opiskeluitaan. Jokaisessa kategoriassa oli 10 haastateltavaa opiskelijaa	Harjoittelun ohjaus lisää hoitotyön oppimista, hoitotyön käsittämistä ja yksilöllisesti tapahtuvaa hoitotyön asiantuntijuuteen kasvua.
Achrén P. 1999	”Se työyhteisö ei ole mun areenani, niin kuin koulu” Sairaanhoidon opiskelijan käsityksiä hoitotyön oppimisesta eri oppimisympär	9 sairaanhoit on opiskelijaa	Kvalitatiivinen haastattelu, fenomenografinen analyysimenetelmä analyysinä. Kuvata opiskelijoiden käsityksiä hoitotyön oppimisesta ja ammattiin kasvamisesta eri	Tuloksien mukaan oppimisympäristön tulisi mahdollistaa opiskelijan antaman palautteen sallivuus, että myös sallia hänen vaikuttaa enemmän opiskeluunsa. Tämä myös auttaisi opiskelijaa kehittämään

	istössä		oppimisympäristössä.	perustaitoja ja itseohjautuvia strategioita.
Luokka K. 1998	Sairaanhoitaja opiskelijoiden arviointi hoitotyön käytännön opiskelusta.	201 hiljattain valmistunutta sairaanhoitajaopiskelijaa	Kvantitatiivinen kyselylomake. Kuvata sairaanhoitajaopiskelijoiden tärkeinä pitämiä osa-alueita hoitotyön käytännön opiskelussa, käytännön opiskelujakson toteutumista ja muutosodotuksia hoitotyön käytännön opiskelussa	Sairaanhoitajaopiskelijat näkevät tärkeinä asioina oppimisympäristön sekä henkilökohtaiset ominaisuudet käytännön harjoittelussa. Vertaistuki koettiin myös tärkeäksi Muutosodotuksia toivottiin, että saataisiin paremmat olosuhteet ohjauskeskustelulle ja kirjallisille töille.

Liite 3. Opiskelijoiden kokemuksia mihin ohjaajan tulisi kiinnittää ohjauksessaan erityistä huomiota

Taulukko 9a Ohjaussuhteen luominen	
Alkuperäisilmaukset	Pelkistetty ilmaus
”Myös kiinnittämään huomiota tasavertaiseen yhteistyösuhteeseen eikä ns. noviisi-expertti asetelmaan enää”	Tasavertainen ohjaussuhde
”On tärkeää, että ohjaaja ottaa opiskelijan ystävällisesti vastaan”	Positiivinen suhtautuminen opiskelijaan
”Kohtelee opiskelijaa tasavertaisesti	Tasavertainen kohtelu
”Ohjaajan on tärkeä olla kannustava	Kannustaminen
”Ohjaajan on tärkeä keskustella opiskelijan kanssa oppimiskokemuksista”	Keskustelu opiskelijan kanssa
”Lisäksi ohjauskeskusteluja tulisi olla säännöllisesti ja niiden tulisi olla sisällöltään opiskelijan oppimista ja ammatillista kasvua tukevia”	Säännölliset ohjauskeskustelut
”Antamaan reilusti yhteistä aikaa”	Ajan antaminen
”Opiskelijan työkokemuksen puuttumisen huomiointi. Opiskelijalta ei voida odottaa mahdollista, jos alan työkokemusta ei ole riittävästi tai lainkaan	Opiskelijan kokemuksen huomiointi
”Mitä opiskelija entuudestaan tietää”	Opiskelijan taustaan tutustuminen
”Kahdenkeskisiin keskusteluihin”	Keskustelu opiskelijan kanssa
”Oppimistarpeiden miettimiseen”	Oppimistarpeiden pohdinta opiskelijan kanssa
”Opiskelijan taustaan, mitä jo osaa”	Opiskelijan taustan huomioiminen
”Kannustaminen, rohkaisu”	Opiskelijan tukeminen
”Keskustelu, pohdinta”	Keskustelu opiskelijan kanssa

Taulukko 9b. Ohjauksen toteuttaminen	
Alkuperäisilmaukset	Pelkistetty ilmaus
”Omatoimisuuteen”	Ohjaaminen itsenäiseen työskentelyyn
”Monipuolisten oppimistilanteiden kartoittamiseen yhdessä opiskelijan kanssa”	Oppimistilanteiden etsiminen
”Toivon ohjaajan muistavan ja pitävän mielessään, että juuri minusta voi tulla hänen työparinsa ja siksi minulle tulee opettaa ja kertoa kaikki se mitä vain voi”	Tiedon siirtäminen ohjaajalta opiskelijalle
”Koska olemme jo niin lähellä valmistumista toivon ohjaajan kiinnittävän huomiota käytännön toimimiseen ja vuorovaikutukseen asiakkaiden/potilaiden kanssa vahvistamaan niitä”	Käytännön toiminnan ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen
”Toivon myös saavani mahdollisimman jo	Vastuun antaminen

työskennellä itsenäisesti ja saavani vastuuta koska voinhan hetken päästä jo olla hänen tuleva kollega”	
”Lääkehoitoon on ohjaajan hyvä antaa ohjeistusta”	Lääkehoidon ohjeistaminen
”Toki on tärkeä että ohjaaja on tarvittaessa ohjaamassa ja tukemassa”	Tuen antaminen
”Pyrkii edistämään opiskelijan oppimista”	Oppimisen edistäminen
”Myös tärkeää on, että ohjaaja antaa enemmän vapauksia kun huoma opiskelijan osaavan”	Luottamus opiskelijan taitoihin
”Opiskelijan pitää saada vastuuta”	Vastuun antaminen
”Itsenäiseen opiskeluun”	Kannustaminen itsenäiseen opiskeluun

Taulukko 9c. Arviointi, teorian yhdistäminen käytäntöön ja ohjauksen suunnittelu		
Alkuperäisilmaukset	Pelkistetty ilmaus	Ohjaustaito
”Säännöllisen palautteen antamiseen tulee myös panostaa”	Säännöllisen palautteen antaminen	Arviointi
”Antamaan välitöntä palautetta”	Suoran palautteen antaminen	
”Palaute on tärkeää”	Palautteen tärkeys	
”Olisi tärkeää, että harjoittelussa ollessa löytäisi yhteyden teorian ja käytännön välillä”	Teorian ja käytännön yhdistäminen	Teorian yhdistäminen käytäntöön
”Teorialla toiminnan perusteluun”	Toiminnan perustelu teorialla	
”Työyhteisöön sopeuttamisessa”	Työyhteisöön sopeutumisen tukeminen	Ohjauksen suunnittelu
”Positiiviseen tutustumiseen potilaisiin”	Tutustuttaminen asiakkaisiin	